

**การประชุมระหว่างประเทศว่าด้วย
แนวทางการดำเนินการทางกฎหมายกับสินทรัพย์ดิจิทัลในยุคสมัยใหม่
(International Conference on Legal Approaches to Digital Assets in the Modern Era)
ในวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๖๗ เวลา ๙.๐๐ – ๑๖.๓๐ น.**

กล่าวรายงาน โดย นายเสกสรร สุขแสง อธิบดีกรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรมแห่งประเทศไทย

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ กระทรวงยุติธรรมโดยกรมบังคับคดี ได้จัดการประชุมระหว่างประเทศว่าด้วยการบังคับคดีแพ่ง และการบังคับคดีล้มละลาย ร่วมกับประเทศสมาชิกอาเซียน และประเทศคู่เจรจา ได้แก่ สาธารณรัฐประชาชนจีน ประเทศญี่ปุ่น และสาธารณรัฐเกาหลี รวมถึงหน่วยงาน หรือองค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องเป็นประจำทุกปี

การประชุมในปีนี้มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ ดังนี้

๑. เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์เกี่ยวกับกฎหมาย กฎระเบียบ และแนวปฏิบัติที่ดีเลิศเกี่ยวกับการดำเนินการทางกฎหมายกับสินทรัพย์ดิจิทัล ซึ่งเป็นประเด็นที่ถูกหยิบยกขึ้นหารือในเวทีการประชุมระหว่างประเทศอยู่บ่อยครั้ง

๒. เพื่อพัฒนาเครือข่ายและความร่วมมือระหว่างหน่วยงานด้านการบังคับคดีแพ่ง ทั้งภาครัฐและเอกชนในกลุ่มประเทศอาเซียน ประเทศผู้สังเกตการณ์ ประเทศคู่เจรจา และองค์กรระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สภาเจ้าพนักงานบังคับคดีระหว่างประเทศ ที่ประชุมกรุงเฮกว่าด้วยกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล สถาบันกฎหมายระหว่างประเทศ และสถาบันระหว่างประเทศเพื่อสร้างเอกภาพให้แก่กฎหมายเอกชน รวมถึงองค์การที่มีหน้าที่กำกับดูแลสินทรัพย์ดิจิทัล

๓. เพื่อหารือในประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการดำเนินการทางกฎหมายกับสินทรัพย์ดิจิทัล

การประชุมในวันนี้ เป็นการนำเสนอและอภิปรายแบบกลุ่ม ๗ หัวข้อ ดังนี้

หัวข้อที่ ๑ การนำเสนอ การขับเคลื่อนเพื่อนำไปสู่การบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัลของกรมบังคับคดี

หัวข้อที่ ๒ การบรรยายพิเศษจากสถาบันกฎหมายระหว่างประเทศ “พัฒนาการของมาตรฐานระหว่างประเทศว่าด้วยสินทรัพย์ดิจิทัล ใน ๓ ยุคสมัย”

หัวข้อที่ ๓ การนำเสนอ การกำกับดูแลสินทรัพย์ดิจิทัลของประเทศไทย

หัวข้อที่ ๔ การอภิปรายแบบกลุ่ม กรณีศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินการทางกฎหมายกับสินทรัพย์ดิจิทัล

หัวข้อที่ ๕ การบรรยายพิเศษจากประธานสภาเจ้าพนักงานบังคับคดีระหว่างประเทศ “การบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัล”

หัวข้อที่ ๖ การอภิปรายแบบกลุ่ม แนวโน้ม ความท้าทายและโอกาสในการจัดการกับสินทรัพย์ดิจิทัลของนานาประเทศ

หัวข้อที่ ๗ การนำเสนอ หลักการของ UNIDROIT ว่าด้วยสินทรัพย์ดิจิทัลและกฎหมายเอกชน: สาระสำคัญและความคืบหน้า

โดยได้รับความอนุเคราะห์วิทยากร และผู้อภิปรายจาก สถาบันกฎหมายระหว่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ สำนักงานบังคับคดีล้มละลายและเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์

แห่งสาธารณรัฐสิงคโปร์ บริษัท ยานากิตะ แอนด์ พาร์ทเนอร์ ประเทศ ญี่ปุ่น สถาบันอนุญาโตตุลาการ กระทรวง ยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม สภาเจ้าพนักงานบังคับคดีระหว่างประเทศ Right Shift หน่วยงานกำกับ หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แห่งราชอาณาจักรกัมพูชา มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ที่ประชุมกรุงเฮกกว่าด้วย กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล สำนักงานภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก และสถาบันระหว่างประเทศเพื่อ สร้างเอกภาพให้แก่กฎหมายเอกชน และได้รับเกียรติจากผู้แทนยังได้รับเกียรติจากผู้แทนประเทศคู่เจรจา ได้แก่ สาธารณรัฐประชาชนจีน และประเทศญี่ปุ่น รวมทั้งประเทศสมาชิกอาเซียน ได้แก่ เนการาบรูไนดารุสซาลาม ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐอินโดนีเซีย สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ สาธารณรัฐสิงคโปร์ โดยมีสาธารณรัฐประชาธิปไตยติมอร์-เลสเต เข้าร่วมการประชุมในฐานะผู้สังเกตการณ์ พร้อมเจ้าพนักงานบังคับคดีของประเทศไทย รวมผู้เข้าร่วมประชุมจำนวนประมาณ ๔๐๐ คน

กล่าวต้อนรับโดย นางพงษ์สวาท นีละโยธิน ปลัดกระทรวงยุติธรรม

การจัดการประชุมนี้ เป็นก้าวสำคัญที่จะเปิดโอกาสให้ประเทศสมาชิกอาเซียน ประเทศคู่เจรจา หน่วยงานหรือองค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการบังคับคดี รวมถึงองค์การที่มีหน้าที่กำกับดูแล สินทรัพย์ดิจิทัล จะได้มาประชุมหารือร่วมกัน เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ และแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ ด้านการดำเนินการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัล ตลอดจนพัฒนาเครือข่ายความสัมพันธ์ของ ผู้เข้าร่วมการประชุม

ความรู้ที่ได้รับจากการประชุมในวันนี้ จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทบทวนและพัฒนากฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการกับสินทรัพย์ดิจิทัล ทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศให้มีประสิทธิภาพ มากยิ่งขึ้น และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะเป็นหมุดหมายที่สำคัญในการพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ สินทรัพย์ดิจิทัล ต่อไป

กล่าวเปิดงานโดย พันตำรวจเอก ทวี สอดส่อง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

ปัจจุบัน โลกได้เปลี่ยนผ่านเข้าสู่ยุคดิจิทัล เป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ไปอย่างสิ้นเชิง อย่างไรก็ตาม เราไม่อาจหลีกเลี่ยงปัญหาที่เกิดขึ้นควบคู่กันได้ อาทิ การโจรกรรมข้อมูล และการหลอกลวงทางอินเทอร์เน็ต ข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจออนไลน์ การเก็บภาษีธุรกิจดิจิทัล อันนำไปสู่ การปรับปรุงและพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งหนึ่งในประเด็นสำคัญ คือ การดำเนินการทางกฎหมายกับ สินทรัพย์ดิจิทัลอันเป็นประเด็นหลักของการประชุมในวันนี้

สินทรัพย์ดิจิทัลเป็นทรัพย์สินที่มีราคา ประชาชนสามารถซื้อขายและลงทุนผ่านระบบออนไลน์ได้ ตลอดเวลา ทว่า ด้วยลักษณะของระบบการแลกเปลี่ยนที่ซับซ้อนแตกต่างจากทรัพย์สินประเภทอื่น รวมทั้ง สามารถซื้อขายแลกเปลี่ยนได้อย่างรวดเร็วและไร้พรมแดน ทำให้เป็นสินทรัพย์ที่มีความผันผวนสูง จึงส่งผลให้ หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนจำเป็นต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับการให้บริการ การทำธุรกรรมกับสินทรัพย์ดิจิทัล และร่วมกันกำหนดนโยบาย พัฒนาและปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบ เพื่อรองรับการประกอบกิจการและ การดำเนินการกับนวัตกรรมทางการเงินเหล่านี้

รัฐบาลไทยให้ความสำคัญเรื่องการปรับปรุงกฎหมาย และกระบวนการยุติธรรมให้มีความทันสมัย มีมาตรฐานสากล และเป็นธรรม เพื่อยกระดับการดำเนินงานของภาครัฐ นอกจากนี้ รัฐบาลได้ให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาประเทศ การปรับกระบวนการทัศน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม อีกทั้งมีความท้าทายในการพัฒนาการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมที่สะดวก รวดเร็ว และง่ายมากขึ้นสำหรับประชาชน เช่น การยื่นเอกสารผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ การไต่สวนหรือสืบพยานและการอ่านคำพิพากษาผ่านช่องทางออนไลน์ รวมทั้งการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อช่วยลดภาระงานของเจ้าหน้าที่ เป็นต้น รัฐบาลจึงได้จัดทำกฎหมายหลายฉบับเพื่อผลักดันให้มีการเปลี่ยนผ่านไปสู่เศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล ซึ่งหมายความรวมถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลสินทรัพย์ดิจิทัล การบังคับใช้กฎหมายเพื่อกำกับดูแลการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล และแก้ไขประมวลรัษฎากรให้รัฐสามารถจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากเงินได้พึงประเมินที่ได้จากการถือหรือครอบครองสินทรัพย์ดิจิทัล แต่กฎหมายดังกล่าวอาจไม่เพียงพอในทางปฏิบัติ เช่น การใช้อำนาจในการตรวจสอบและยึดสินทรัพย์ดิจิทัลของเจ้าพนักงานบังคับคดี วิธีการประเมินราคา และการขายทอดตลาด เป็นต้น ซึ่งหากสามารถบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ย่อมช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศได้

ดังนั้น การประชุมในวันนี้ ย่อมเป็นโอกาสอันดีที่จะได้มีการแบ่งปันความรู้ หลักกฎหมาย แนวทางปฏิบัติ และร่วมกันแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความคิดเห็นในการดำเนินการกับสินทรัพย์ดิจิทัล จากประเทศสมาชิกอาเซียน ประเทศคู่เจรจา ประเทศผู้สังเกตการณ์ รวมทั้งองค์กรระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง ซึ่งหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการประชุมนี้จะเป็ประโยชน์ต่อการพัฒนากรอบกฎหมายและนโยบายเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัลของนานาประเทศ รวมทั้งการประสานความร่วมมือในการดำเนินงานระหว่างประเทศ ต่อไป

หัวข้อที่ ๑ การนำเสนอ การขับเคลื่อนเพื่อนำไปสู่การบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัลของกรมบังคับคดี

โดย นายเสกสรร สุขแสง อธิบดีกรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรมแห่งประเทศไทย

หนึ่งในภารกิจหลักของกรมบังคับคดี คือ การบังคับคดีแพ่ง การบังคับคดีล้มละลาย การฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ การชำระบัญชี และการประเมินราคาทรัพย์ หากลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่ปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาล เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจะร้องให้เจ้าพนักงานบังคับคดียึดทรัพย์สินเพื่อนำออกขายทอดตลาดหรืออายัดสิทธิเรียกร้องของลูกหนี้ตามคำพิพากษาเพื่อนำเงินมาชำระหนี้

เดิมกฎหมายกำหนดนิยามของทรัพย์สินเอาไว้อย่างกว้างเป็น ๒ ประเภท ได้แก่ สั้งหาริมทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งในการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเมื่อ พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้เพิ่มประเภทของทรัพย์สินที่จะทำการบังคับคดีให้มีหลายประเภทมากขึ้น เช่น ทรัพย์สินทางปัญญา สิทธิของลูกหนี้ตามคำพิพากษาตามใบอนุญาต ประทานบัตร อาชญาบัตร สัมปทาน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การแก้ไขเพิ่มเติมยังคงไม่ครอบคลุมไปถึงสินทรัพย์ดิจิทัล

นับแต่พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. ๒๕๖๑ มีผลบังคับใช้ มีผู้ประกอบการธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลมากขึ้น และเนื่องจากสินทรัพย์ดิจิทัลเป็นทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างที่อาจมีราคา สามารถนำมาบังคับคดีได้ กรมบังคับคดีจึงได้ตั้งคณะทำงานเพื่อวิจัยเรื่องการบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัล และกระบวนการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยผลการศึกษามีสาระสำคัญ ดังนี้

๑. ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้ออกกฎหมายต้นแบบเกี่ยวกับการเข้าถึงสินทรัพย์ดิจิทัล (Uniform Fiduciary Access to Digital Assets Act -UFADAA) เพื่อแก้ไขปัญหาการเข้าถึงสินทรัพย์ดิจิทัลโดยให้อำนาจผู้ดูแลผลประโยชน์ในการเข้าถึงได้ ต่อมาได้ทำการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายฉบับนี้และออกเป็น Revised Uniform Fiduciary Access to Digital Assets Act (RUFADAA) ซึ่งมีหลักการที่สำคัญ ๒ ประการ คือ

(๑) ผู้ดูแลผลประโยชน์ (fiduciary) มีสิทธิตามกฎหมายที่จะจัดการสินทรัพย์ดิจิทัลเหมือนกับการดำเนินการจัดการกับสินทรัพย์ที่มีตัวตนและบัญชีทางการเงิน

(๒) ผู้ดูแลสินทรัพย์ดิจิทัล (custodians) มีความคุ้มครองตามกฎหมายที่จะดำเนินการกับสินทรัพย์ดิจิทัลตามคำร้องขอของผู้ดูแลผลประโยชน์ เท่าที่ไม่รุกรานความเป็นส่วนตัวของผู้ใช้บริการ

สำหรับประเทศไทยมีพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.๒๕๕๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่กำหนดให้การเข้าถึงข้อมูลและระบบคอมพิวเตอร์โดยไม่ได้รับอนุญาตเป็นความผิด ทำให้เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลบัญชีสินทรัพย์ดิจิทัลของลูกค้าหนี้ได้ตามกฎหมายหากลูกค้าหนี้ไม่ให้ความยินยอม

๒. จากการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัลของต่างประเทศ สรุปได้ดังนี้

(๑) สิ่งสำคัญ คือ การยึด อายัดไพรเวทคีย์ (Private Key) ของลูกค้าหนี้ตามคำพิพากษา ซึ่งเป็นกุญแจส่วนตัวสำหรับใช้ถอดรหัสข้อมูลของสินทรัพย์ดิจิทัล ผู้ครอบครองไพรเวทคีย์จึงถือว่าเป็นผู้ครอบครองข้อมูลของสินทรัพย์ดิจิทัลนั้น

(๒) เมื่อยึด อายัดไพรเวทคีย์ได้แล้ว ต้องเก็บรักษาไพรเวทคีย์เอาไว้ในที่ปลอดภัย และอาจต้องใช้ไพรเวทคีย์ในการโอนเงินเสมือนของลูกค้าหนี้ตามคำพิพากษาเข้าไปเก็บรักษาไว้ในวอลเล็ตอิเล็กทรอนิกส์ของรัฐเพื่อป้องกันมิให้มีการโอนเงินเสมือนออกไปโดยไม่ได้รับอนุญาต

๓. กรมบังคับคดีจะต้องกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการในการประเมินมูลค่าสินทรัพย์ดิจิทัลก่อนทำการขายทอดตลาด ซึ่งอาจเทียบเคียงจากหลักการประเมินมูลค่าหุ้นเพื่อขายทอดตลาดได้

๔. สินทรัพย์ดิจิทัลเป็นทรัพย์สินที่มีความผันผวนของราคาสูง ดังนั้นการจำหน่ายสินทรัพย์ดิจิทัลจึงต้องกระทำการเป็นการเร่งด่วน ซึ่งควรต้องพิจารณาว่าหากสินทรัพย์ดิจิทัล จัดเป็นทรัพย์สินที่มีสภาพเป็นของสดของเสียได้หรือถ้าห่วงงั่วไว้จะเป็นการเสี่ยงต่อความเสียหาย เจ้าพนักงานบังคับคดีก็จะมีอำนาจขายได้ทันทีหรือหากพิจารณาว่าสินทรัพย์ดิจิทัลเป็นทรัพย์สินที่กระทำการจำหน่ายได้โดยยากและหากการบังคับคดีล่าช้าอาจเป็นการเสียหายแก่คู่ความทุกฝ่ายหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือแก่บุคคลผู้มีส่วนได้เสีย กรณีเช่นนี้เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นสมควรหรือคู่ความหรือบุคคลผู้มีส่วนได้เสียร้องขอ เจ้าพนักงานบังคับคดีก็จะมีคำสั่งกำหนดให้จำหน่ายด้วยวิธีการอื่นใดตามที่เจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นว่าเหมาะสมกับการขายสินทรัพย์ดิจิทัลก็ได้ ทั้งนี้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๓๒

กรมบังคับคดีเล็งเห็นถึงความสำคัญของการบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัล จึงได้จัดการประชุมและเข้าร่วมการประชุมระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัล ดังนี้

๑. จัดการประชุมระหว่างประเทศด้านการบังคับคดีร่วมกับหน่วยงานด้านการบังคับคดีแห่งของประเทศสมาชิกอาเซียนและประเทศคู่เจรจา ร่วมกับหน่วยงานหรือองค์กรระหว่างประเทศที่มีความเกี่ยวข้องกับการบังคับคดีแพ่ง ภายใต้ชื่อการประชุมระหว่างประเทศว่าด้วยการบังคับคดีแพ่งในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลง

ทางเทคโนโลยีอย่างฉับพลัน (International Conference on Civil Judgment Enforcement under a Disruptive Technology) เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๖๒

๒. เข้าร่วมการประชุมสามัญประจำปี ๒๕๖๓ ของสภาเจ้าพนักงานบังคับคดีระหว่างประเทศ (Union Internationale des Huissiers de Justice – UIHJ) โดยเป็นการประชุมทางไกลผ่านโปรแกรม Zoom ในการประชุมดังกล่าวได้มีการอภิปรายในหัวข้อ “เทคโนโลยีดิจิทัล” โดยได้มีการนำเสนอร่างประมวลกฎหมายบังคับคดีโลกในส่วนของ การบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัล ซึ่งร่างกฎหมายดังกล่าวมีหลักการที่สำคัญคือ เพื่อให้สามารถติดตามและบังคับกับสินทรัพย์ดิจิทัล ไม่ว่าสินทรัพย์นั้นจะอยู่ที่ใดในโลก ซึ่งจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากสมาชิกทั่วโลก เพื่อให้เป็นกฎเกณฑ์ที่บังคับได้ระหว่างประเทศ ในอนาคต การที่จะบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัลนั้น จำเป็นต้องมีกฎหมายที่มีความเป็นสากลและเป็นหนึ่งเดียวกันทั่วโลก รวมทั้งต้องใช้ผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ เพื่อให้ดำเนินการได้อย่างรวดเร็วก่อนที่สินทรัพย์ดิจิทัลนั้นจะถูกโอนไป

๓. เข้าร่วมการประชุมคณะกรรมการกฎหมายการค้าระหว่างประเทศ แห่งสหประชาชาติ (United Nations Commission on International Trade Law – UNCITRAL) คณะทำงาน ๕ ว่าด้วยกฎหมายล้มละลาย (Working Group V: Insolvency Law) สมัยที่ ๖๑ - ๖๔ ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๖๕ - ๒๕๖๗ โดยเป็นการประชุมต่อเนื่องในประเด็นการติดตามและนำทรัพย์สินในทางแพ่งกลับเข้ามาในคดีล้มละลาย โดยการติดตามข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ซึ่งรวมถึงสินทรัพย์ดิจิทัลเพื่อรวบรวมเข้ามาในคดีล้มละลาย

๔. เข้าร่วมการประชุมที่ปรึกษาด้านกิจการและนโยบาย (Council on General Affairs and Policy – CGAP) ของที่ประชุมกรู๊ปเฮก ว่าด้วยกฎหมายระหว่างประเทศ แผนกคดีบุคคล (HCCH) เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๖๖

๕. เข้าร่วมหารือทวิภาคีกับผู้แทนจากสภาเจ้าพนักงานบังคับคดีแห่งชาติของฝรั่งเศส (The National Chamber of Judicial Commissioners) เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๖๖

๖. เข้าร่วมการประชุม International Association of Restructuring, Insolvency & Bankruptcy Professionals (INSOL International) – Word Bank ครั้งที่ ๕ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๖๖ ณ กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น และครั้งที่ ๖ เมื่อปีพ.ศ. ๒๕๖๗ ณ เมืองซานดีเอโก รัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา

และ ๗. เข้าร่วมการประชุมองค์การเจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติงานด้านล้มละลายระหว่างประเทศ (International Association of Insolvency Regulators: IAIR) เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๖๖ ณ เมืองเบลเกรด สาธารณรัฐเซอร์เบีย

นอกจากนี้ กรมบังคับคดีได้กำหนดหลักสูตรการอบรมข้าราชการตำแหน่งนิติกรระดับปฏิบัติการ เพื่อให้ข้าราชการที่บรรจุใหม่ได้มีความรู้ในการใช้กฎหมายอย่างถูกต้องและปฏิบัติงานไปในมาตรฐานเดียวกัน โดยหลักสูตรรวมถึงความรู้เกี่ยวกับธุรกรรมทางการเงินและสินทรัพย์ดิจิทัล

อย่างไรก็ดี ในการขับเคลื่อนงานด้านการบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัลของกรมบังคับคดี มีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ ดังนี้

๑. สินทรัพย์ดิจิทัลมักถูกจัดเก็บไว้ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ ทำให้เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาสืบหาสินทรัพย์ดิจิทัลได้ยาก เนื่องจากถูกจำกัดสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลบัญชีสินทรัพย์ดิจิทัลของลูกหนี้ตามคำพิพากษาดังนั้น เจ้าหน้าที่จึงไม่สามารถมาแถลงต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีขอให้ดำเนินการยึดอายัดสินทรัพย์ดิจิทัลดังกล่าวได้ เปิดโอกาสให้ลูกหนี้สามารถจำหน่าย จ่าย โอน สินทรัพย์ดิจิทัลโดยไม่ชอบ

๒. เจ้าพนักงานบังคับคดีจะต้องทำการยึดอายัดไพรเวทคีย์ (Private Key) ของลูกหนี้ตามคำพิพากษา เพื่อป้องกันมิให้ลูกหนี้จำหน่าย จ่าย โอน สิทธิทรัพย์สินดิจิทัล ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๘๒ กำหนดให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจตรวจสอบและยึดบัญชี เอกสาร จดหมาย หรือวัตถุอื่นใด อันเกี่ยวกับทรัพย์สินหรือกิจการของลูกหนี้ตามคำพิพากษาเพื่อตรวจสอบได้ แต่กฎหมายก็ได้กำหนดให้เจ้าพนักงานบังคับคดีสามารถเข้าถึงระบบหรือข้อมูลคอมพิวเตอร์ของลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้ อย่างไรก็ตาม พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. ๒๕๖๑ ได้ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการแต่งตั้งจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังให้อำนาจในการตรวจสอบหรือเข้าถึงระบบหรือข้อมูลคอมพิวเตอร์ ข้อมูลจราจร หรืออุปกรณ์ที่ใช้เก็บข้อมูลของผู้ประกอบธุรกิจ หรือผู้เสนอขายโทเคน ตลอดจนให้อำนาจสั่งให้ผู้เกี่ยวข้องส่งข้อมูลให้ ดังนั้น กรมบังคับคดีจึงต้องขอความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ในการตรวจสอบเพื่อบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัลต่อไป

๓. เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีได้ยึดอายัดไพรเวทคีย์ของลูกหนี้ตามคำพิพากษามาแล้ว ต้องทำการเก็บรักษาไพรเวทคีย์ไว้ในที่ปลอดภัย เพื่อป้องกันมิให้มีการโอนเงินเสมือนดังกล่าวออกไป ซึ่งในปัจจุบัน กรมบังคับคดียังไม่มีวอลเล็ทอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าว

จากปัญหาอุปสรรคดังกล่าว เพื่อให้การบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัลในอนาคตเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ กรมบังคับคดีได้วางแผนขับเคลื่อนเพื่อนำไปสู่การบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัล ดังนี้

๑. จัดให้มีวอลเล็ทอิเล็กทรอนิกส์ของกรมบังคับคดีเพื่อประโยชน์ในการบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัล

๒. ขอความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการตรวจสอบและติดตามการเคลื่อนไหวทางบัญชีสินทรัพย์ดิจิทัลของลูกหนี้ตามคำพิพากษา เพื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีจักได้ดำเนินการยึดอายัดสินทรัพย์ดิจิทัลได้อย่างรวดเร็ว

๓. ออกแนวปฏิบัติในการบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัลเพื่อให้เจ้าพนักงานบังคับคดีและเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ดำเนินการบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัลไปในแนวทางเดียวกัน

๔. ศึกษาถึงวิธีการประเมินมูลค่าของสินทรัพย์ดิจิทัลเพื่อให้เกิดมูลค่าสูงสุด และออกแนวปฏิบัติเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินให้มีความชัดเจน

๕. ให้ความรู้กับเจ้าหน้าที่ของกรมบังคับคดีเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัล เพื่อเตรียมความพร้อมในการบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัล

๖. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ภาค ๔ การบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในเรื่องการยึดทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่าง เช่น หุ่น ทรัพย์สินทางปัญญาแล้ว แต่บทบัญญัติดังกล่าวก็ยังไม่ครอบคลุมถึงการบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัล ดังนั้น กรมบังคับคดีอาจเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในเรื่องการยึดอายัด และการจำหน่ายสินทรัพย์ดิจิทัล ไว้เป็นการเฉพาะ

โดยสรุปแล้ว กรมบังคับคดีมีความมุ่งมั่นในการพัฒนางานด้านการบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัลให้เท่าทันกับเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงต่อไปในอนาคต โดยพร้อมจะให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

**หัวข้อที่ ๒ การบรรยายพิเศษจากสถาบันกฎหมายระหว่างประเทศ (International Law Institute)
“พัฒนาการของมาตรฐานระหว่างประเทศว่าด้วยสินทรัพย์ดิจิทัลใน ๓ ยุคสมัย”**

โดย Dr. Marek Dubovec ผู้อำนวยการโครงการปฏิรูปกฎหมาย สถาบันกฎหมายระหว่างประเทศ

ผู้บรรยายมุ่งเน้นไปที่การยกตัวอย่างสินทรัพย์ดิจิทัลประเภทต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นใหม่ในช่วง ๒-๓ ปีที่ผ่านมา รวมทั้งมาตรฐานระหว่างประเทศที่ใช้กำกับดูแล

สมัยที่ ๑ บทบัญญัติทางกฎหมายเกี่ยวกับการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-commerce)

วัตถุประสงค์หลักของบทบัญญัติในสมัยแรก คือ การสนับสนุนธุรกรรมทางการค้าต่าง ๆ ที่ทำให้การดำเนินการตามสัญญาอิเล็กทรอนิกส์ หรือการส่งใบแจ้งเตือนระหว่างคู่สัญญาในรูปแบบดิจิทัลสามารถกระทำได้ โดยในปี ค.ศ. ๑๙๙๖ มีกฎหมายแม่แบบในเรื่องการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งบัญญัติถึงสิ่งที่อาจเรียกว่าเป็นสินทรัพย์ดิจิทัลชนิดแรก คือ เอกสารเกี่ยวกับการเดินทางทางอิเล็กทรอนิกส์ อย่างไรก็ตาม การแปลงใบตราส่งสินค้าทางทะเลเข้าสู่แบบรูปแบบดิจิทัลเป็นเรื่องยาก และประสบความสำเร็จน้อยมาก ภายหลัง ในปี ค.ศ. ๒๐๐๑ UNCITRAL นำกฎหมายแม่แบบในเรื่องการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์และลายเซ็นอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ จึงกล่าวได้ว่า กฎหมายพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในสมัยแรก ประสบความสำเร็จพอประมาณในการเริ่มให้การรับรองสินทรัพย์ดิจิทัล แต่มุ่งเน้นไปที่การสนับสนุนการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการรองรับบันทึกและลายเซ็นทางอิเล็กทรอนิกส์ให้มีความทันสมัยมากยิ่งขึ้นมากกว่า

สมัยที่ ๒ บทบัญญัติทางกฎหมายให้มีผลผูกพันเท่าเทียมกัน

บทบัญญัติทางกฎหมายในสมัยที่ ๒ นี้ รับรองเอกสารและเครื่องมือที่ใช้ในการทำธุรกรรมทางการค้าอย่างกว้างขวางมากขึ้น โดยมีบทบัญญัติสำคัญ คือ กฎหมายแม่แบบของ UNCITRAL ว่าด้วยบันทึกทางอิเล็กทรอนิกส์ที่เปลี่ยนมือได้ ปี ค.ศ. ๒๐๑๗ ซึ่งมีหลักการว่า ไม่ว่าจะเปลี่ยนมือได้ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ เช่น ใบตราส่งสินค้า (Bill of lading) เอกสารสิทธิในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ เช่น ตั๋วสัญญาใช้เงิน ล้วนมีผลผูกพันตามกฎหมายเช่นเดียวกับเอกสารเดียวกันที่อยู่ในรูปแบบกระดาษ ประเทศที่มีบทบาทสำคัญทางการค้า เช่น สหราชอาณาจักรและประเทศฝรั่งเศส ได้ปฏิบัติตามกฎหมายแม่แบบดังกล่าว และบัญญัติกฎหมายที่รับรองความมีผลผูกพันเท่าเทียมกัน ทำให้เกิดระบบการขึ้นทะเบียนสินทรัพย์ดิจิทัล ซึ่งอาจกำกับดูแลโดยภาครัฐหรือภาคเอกชน นอกจากนี้ ยังรับรองสินทรัพย์ดิจิทัลในรูปแบบของ Token ที่ทำการเชื่อมโยงกับสิทธิในการชำระราคา และสิทธิในสินค้า (EBLs and EWRs)

สมัยที่ ๓ บทบัญญัติทางกฎหมายว่าด้วยสินทรัพย์ดิจิทัล

มีกฎหมายหลัก คือ หลักการของ UNIDROIT ว่าด้วยกฎหมายเอกชนและสินทรัพย์ดิจิทัล ปี ค.ศ. ๒๐๒๓ ซึ่งเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับบันทึกอิเล็กทรอนิกส์ของสินทรัพย์ดิจิทัลที่สามารถควบคุมได้ และกฎหมายแม่แบบของ UNCITRAL ว่าด้วยบันทึกทางอิเล็กทรอนิกส์ที่เปลี่ยนมือได้ นอกจากนี้ ในสหภาพยุโรปยังได้มีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายอื่น ๆ ซึ่งกำกับดูแลการทำธุรกรรมเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัล

ปัจจุบันมีหลายโครงการที่มีหัวข้อหลักเกี่ยวกับสินทรัพย์ ที่อยู่ระหว่างดำเนินการ เช่น โครงการร่วมระหว่างที่ประชุมกรู๊ปเฮกว่าด้วยกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล (HCCH) และ UNIDROIT ในประเด็นของกฎหมายเอกชนที่เกี่ยวกับสกุลเงินดิจิทัลของธนาคารกลาง (CBDC)

ผลลัพธ์ของบทบัญญัติทางกฎหมายในสมัยที่ ๓ คือ การยอมรับในผลทางกฎหมายของสินทรัพย์ดิจิทัลประเภทใหม่ ตามที่ Uniform Commercial Code (UCC) กำหนดนิยามเอาไว้โดยเฉพาะเจาะจง ได้แก่ บันทึกทางอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งสามารถควบคุมได้ (Controllable Electronic Records) ซึ่งหมายความรวมถึง Bitcoin, Ethereum และเหรียญโทเคนที่ไม่สามารถทดแทนได้ (NFTs) แต่ไม่ได้หมายความรวมถึงเอกสารสิทธิที่อยู่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ หรือเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกฎหมายฉบับอื่น

ข้อแตกต่างที่ควรต้องพิจารณา คือ กฎหมายเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัลโดยทั่วไป ไม่ก่อให้เกิดสิ่งทีหลักการของ UNIDROIT นิยามว่า สินทรัพย์ที่เชื่อมโยงกัน (Linked assets) เช่น บุคคลที่มีสิทธิครอบครองสินทรัพย์ดิจิทัลประเภท NFTs อาจเข้าใจว่าตนมีสิทธิครอบครองทรัพย์สินทางปัญญาเช่นกัน อย่างไรก็ตามกฎหมายเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัลไม่ได้สร้างการเชื่อมโยงกันระหว่างสินทรัพย์ดิจิทัลและสิทธิเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา เป็นประเด็นที่ต้องพิจารณาตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์ และหากมีประเด็นว่า การโอนสินทรัพย์ดิจิทัลที่เชื่อมโยงกับอสังหาริมทรัพย์ จะส่งผลให้กรรมสิทธิในอสังหาริมทรัพย์ถูกโอนไปด้วยหรือไม่ เป็นประเด็นที่ต้องพิจารณาตามกฎหมายว่าด้วยอสังหาริมทรัพย์

อย่างไรก็ดี มีกฎหมายเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัล ๒ ฉบับที่ยอมรับผลของการเชื่อมโยงกันระหว่างสินทรัพย์เอาไว้ ได้แก่ บัญชีที่สามารถควบคุมได้ตาม Uniform Commercial Code และ กฎหมายแห่งประเทศญี่ปุ่นว่าด้วยคำขอรับชำระหนี้อันเป็นตัวเงินที่บันทึกไว้ด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ค.ศ. ๒๐๐๖

ความแตกต่างของสินทรัพย์ดิจิทัลแต่ละประเภทแสดงให้เห็นถึงความยุ่งยากและความทับซ้อนกันของกฎหมายที่เพิ่มมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็กฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันหรือที่กำลังเกิดขึ้นใหม่

การสร้างกรอบทางกฎหมายเพื่อการดำเนินการทางกฎหมายกับสินทรัพย์ดิจิทัล

การปรับปรุงโครงสร้างกฎหมายเพื่อให้รองรับสินทรัพย์ดิจิทัลได้ สามารถทำได้หลายวิธี ขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจของแต่ละเขตอำนาจศาลว่า ต้องการปรับปรุงกฎหมายภายในประเทศอย่างไร หรือต้องการกำกับดูแลสินทรัพย์ดิจิทัลประเภทใดเป็นการเจาะจง

๑. วิธีการตามกฎหมายแม่แบบของ UNCITRAL ว่าด้วยบันทึกทางอิเล็กทรอนิกส์ที่เปลี่ยนมือได้ คือ การทำให้เอกสารสิทธิในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์มีผลผูกพันตามกฎหมายเทียบเท่ากับเอกสารเดียวกันที่อยู่ในรูปแบบกระดาษ ซึ่งต้องใช้กระบวนการทางนิติบัญญัติเพื่อให้เกิดกฎหมายที่ยอมรับผลบังคับใช้ของเอกสารสิทธิในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ หรืออาจใช้การสร้างความเป็นกลางทางสื่อ เพื่อให้กฎหมายใช้บังคับได้ ไม่ว่าจะใช้สื่อรูปแบบใดในการบันทึกหรือสื่อสารข้อมูล ซึ่งต้องมีกฎหมาย ๒ ฉบับ ได้แก่ กฎหมายที่ใช้บังคับกับเอกสารในรูปแบบกระดาษ และกฎหมายที่ใช้บังคับกับสำเนาอิเล็กทรอนิกส์ของเอกสารในรูปแบบกระดาษเหล่านั้น

๒. การสร้างมาตรฐานทางเทคโนโลยี โดยมีสาระสำคัญ คือ การควบคุม กล่าวคือ ผู้ที่ควบคุมสินทรัพย์ดิจิทัลได้ จะอยู่ในฐานะอย่างเดียวกันกับผู้ครอบครองทรัพย์สินที่จับต้องได้

๓. อำนาจของคู่สัญญาในการสร้างสินทรัพย์ดิจิทัล ตามที่มีสินทรัพย์ดิจิทัลประเภทใหม่เกิดขึ้นตลอด ๕ ปีที่ผ่านมา เริ่มแรก สินทรัพย์ดิจิทัลอย่าง Bitcoin มุ่งเน้นไปที่การใช้งานเป็นสกุลเงินดิจิทัลโดยแท้ กระทั่งระยะหลังมานี้ที่เราได้เห็นถึงการเติบโตของ Security Token และ NFTs รวมทั้งสินทรัพย์ดิจิทัลประเภทอื่น ดังนั้น กฎหมายที่บัญญัติขึ้นใหม่จึงควรดำรงไว้ซึ่งอำนาจของคู่สัญญาเพื่อส่งเสริมนวัตกรรมใหม่ ๆ

๔. การสร้างระบบกฎเกณฑ์จะทำให้เกิดการขยายตัวของสินทรัพย์ดิจิทัลที่ขึ้นทะเบียนกับแพลตฟอร์มให้บริการที่มีการกำกับดูแล หรือตลาดซื้อขายหลักทรัพย์

หัวข้อที่ ๓ การนำเสนอ “การกำกับดูแลสินทรัพย์ดิจิทัลของประเทศไทย”

โดย นายกฤษณ์ ตันติภิรมย์ ผู้อำนวยการฝ่ายนโยบายสินทรัพย์ดิจิทัล สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

กฎหมายของประเทศไทยที่กำกับดูแลสินทรัพย์ดิจิทัล คือ พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. ๒๕๖๑ (พ.ร.ก. สินทรัพย์ดิจิทัลฯ) ซึ่งกำหนดนิยาม “สินทรัพย์ดิจิทัล” ว่าหมายถึง “คริปโทเคอร์เรนซีและโทเคนดิจิทัล” อีกทั้งยังกำหนดว่า “หลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ไม่ให้ถือเป็นคริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัล” ดังนั้น จึงมีการแบ่งแยกการกำกับดูแลผลิตภัณฑ์และการประกอบธุรกิจด้านหลักทรัพย์และสินทรัพย์ดิจิทัลออกจากกันอย่างชัดเจน โดยทั้งสองประเภทมีความแตกต่างกัน ดังนี้

๑. คริปโทเคอร์เรนซี เป็นข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ที่สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นสื่อกลางการแลกเปลี่ยนสินค้าบริการ และสิทธิอื่นใด โดยสาระสำคัญของสินทรัพย์ดิจิทัลประเภทนี้ คือ การทำหน้าที่เป็นสื่อกลางการแลกเปลี่ยนคล้ายกับเงินตรา

๒. โทเคนดิจิทัล โดยหลักมีไว้เพื่อระบุสิทธิของผู้ที่ถือครองโทเคนนั้น ๆ สามารถจำแนกออกได้เป็น ๒ ประเภทย่อย ได้แก่

(๑) โทเคนเพื่อการลงทุน (Investment Token) เช่น SiriHubA, SiriHubB หมายถึง ข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ที่สร้างขึ้นเพื่อกำหนดสิทธิของบุคคลในการเข้าร่วมลงทุนในโครงการหรือกิจการใด ๆ

(๒) โทเคนดิจิทัลเพื่อการใช้ประโยชน์ (Utility Token) เช่น Class Coin หมายถึง ข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ที่สร้างขึ้นเพื่อกำหนดสิทธิในการได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการ หรือสิทธิอื่นใดที่เฉพาะเจาะจงตามที่กำหนดในข้อตกลงระหว่างผู้ออกและผู้ถือ

ในตลาดของสินทรัพย์ดิจิทัล ผู้ที่มีบทบาทในการกำกับดูแลและทำให้ตลาดสินทรัพย์ดิจิทัลยังคงดำเนินต่อไปได้ ประกอบไปด้วย ๕ ฝ่าย

๑. บริษัทหรือผู้ให้บริการ มีบทบาทในการเสนอขายโทเคน

๒. ผู้ให้บริการระบบเสนอขายโทเคนดิจิทัล (ICO Portal) มีบทบาทในการตรวจสอบและคัดกรองข้อเสนอของบริษัทหรือผู้ให้บริการโทเคนก่อนเสนอให้ ก.ล.ต. อนุญาตให้เสนอขายโทเคนดิจิทัลที่ออกใหม่นั้นต่อประชาชน

๓. นักลงทุน คือ ผู้รับสิทธิตามโทเคนจากผู้ออกโทเคน รวมทั้งผลตอบแทนทางการเงิน หรือสิทธิในการได้รับสินค้าหรือบริการที่ระบุโดยเฉพาะเจาะจงโดยผู้ออกโทเคน

๔. คนกลางของการซื้อขายหรือโบรกเกอร์ มีหน้าที่เป็นสะพานเชื่อมระหว่างนักลงทุนกับผู้ซื้อขายย่อย

๕. ผู้ซื้อขายย่อย คือ ผู้ที่ประสงค์จะเข้าซื้อและถือครองสินทรัพย์ดิจิทัลเพื่อประโยชน์ส่วนตน ซึ่งจะมีส่วนร่วมในตลาดรอง

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติและตัวชี้วัดของตลาดสินทรัพย์ดิจิทัลหลายประการ เช่น จำนวนผู้ให้บริการ มูลค่าทรัพย์สินในตลาด และจำนวนบัญชีสำหรับการซื้อขาย แสดงให้เห็นถึงการเติบโตอย่างก้าวกระโดดของตลาดสินทรัพย์ดิจิทัล ส่งผลให้ประเทศไทยจำเป็นต้องกำหนดมาตรฐานในการทำธุรกรรมกับสินทรัพย์ดิจิทัลและเกิดเป็นระเบียบและข้อปฏิบัติภายใต้หลักการว่า ผู้ให้บริการสินทรัพย์ดิจิทัลจะต้องถูก

ตรวจสอบว่าได้ดำเนินธุรกิจอย่างโปร่งใส น่าเชื่อถือ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของผู้ลงทุนในภาพรวมเป็นสำคัญ นอกจากนี้ ผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลต้องทำความรู้จักลูกค้าของตนเอง ผ่านกระบวนการทำ Know Your Customer/Customer ซึ่งเป็นกระบวนการประเมินความเหมาะสมในการลงทุนในสินทรัพย์ดิจิทัลและจัดให้ลูกค้าเข้ารับการอบรมให้ความรู้หรือการทดสอบความรู้เกี่ยวกับคริปโทเคอร์เรนซี

เพื่อให้มีผู้ฝ่าฝืนหรือกระทำการไม่สุจริต จึงกำหนดให้มีบทลงโทษทั้งในทางอาญาและทางแพ่งแก่ผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามระเบียบและข้อปฏิบัติของการประกอบธุรกิจเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัล บทลงโทษทางอาญามักเกิดจากกรณีการเสนอขายโทเคนโดยไม่ได้รับอนุญาต การเปิดเผยข้อมูลเท็จเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัล การประกอบธุรกิจเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัลโดยไม่มีใบอนุญาต การซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลโดยไม่เป็นธรรม และการมีส่วนร่วมหรือรู้เห็นกับการกระทำผิดอื่น ๆ เกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัล ในขณะที่บทลงโทษทางแพ่ง มักเกิดขึ้นเมื่อมีการซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลโดยไม่เป็นธรรม การมีส่วนร่วมหรือรู้เห็นกับการกระทำผิดอื่น ๆ เกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัล

หน่วยงานที่เข้ามาดูแลและสนับสนุนกระบวนการในการออกและเสนอขายโทเคนดิจิทัลต่อประชาชน คือ สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.)

ตัวอย่างสินทรัพย์ดิจิทัลที่ได้รับการรับรอง

๑. SiriHub Token (๒๐๒๑) เป็นสินทรัพย์ดิจิทัลที่ถือครองเพื่อการลงทุน โดยมีมูลค่าการตลาด ๒,๔๐๐ ล้านบาท ผู้ถือครองมีเอกสิทธิ์ในการได้รับการปันผลรายปีที่ ๔.๕ - ๘% คำนวณจากยอดขายสุทธิเมื่อจบโครงการ

๒. Destiny Token (๒๐๒๒) เป็นสินทรัพย์ดิจิทัลที่ถือครองเพื่อการลงทุน โดยมีมูลค่าการตลาด ๒๖๕ ล้านบาท ผู้ถือครองมีสิทธิพิเศษในการได้รับการปันผล ๒.๙๙% ต่อปี และได้รับเพิ่มอีก ๒.๐๑% หากภาพยนตร์สร้างรายได้ถึง ๑ พันล้านบาท นอกจากนี้ ยังมีสิทธิได้รับของที่ระลึก เช่น โปสเตอร์ เสื้อ ส่วนลดบัตรชมภาพยนตร์ และสิทธิในการเข้าร่วมกิจกรรมพิเศษเฉพาะสำหรับแฟนคลับ

๓. Real X Investment Token (๒๐๒๓) เป็นสินทรัพย์ดิจิทัลที่ถือครองเพื่อการลงทุน โดยมีมูลค่าการตลาด ๒,๔๐๐ ล้านบาท ผู้ถือครองมีสิทธิพิเศษในการได้รับค่าตอบแทนทุก ๓ เดือน ไม่ต่ำกว่า ๔ - ๕% ของค่าเช่าสุทธิ ในช่วง ๕ ปีแรกของโครงการ และได้รับผลตอบแทนจากยอดขายห้องชุดภายในโครงการ นอกจากนี้ ยังมีสิทธิได้รับส่วนลดห้องชุดภายในโครงการ และสิทธิในการออกเสียงเพื่อลงมติที่ประชุม

ปัจจุบัน มี ICOs ได้รับอนุมัติรวมทั้งสิ้น ๗ ราย และจนถึงเดือนพฤษภาคม ๒๐๒๔ มีผู้ให้บริการกว่า ๑๘ ราย แสดงความประสงค์ระดมทุนประกอบกิจการผ่าน ICOs และอยู่ระหว่างติดต่อกับก.ล.ต. มูลค่ารวมของ ICOs นับแต่ปี ๒๐๑๘ จนถึงปัจจุบัน อยู่ที่ประมาณ ๑๔๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ

หัวข้อที่ ๔ การอภิปรายแบบกลุ่ม “กรณีศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินการทางกฎหมายกับสินทรัพย์ดิจิทัล”

ดำเนินรายการ โดย นางสาวณภัค บัณพพงษ์ นิติกรชำนาญการ กองฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ กรมบังคับคดี
ผู้ร่วมอภิปราย ๔ ท่าน ได้แก่

๑. Mr. Sean Lee ผู้ช่วยเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ รองผู้อำนวยการฝ่ายกฎหมาย สำนักงานบังคับคดีล้มละลายและเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แห่งสาธารณรัฐ สิงคโปร์

๒. Mr. Kazuhiro Yanagida ทนายความหุ้นส่วน Yanagida & Partners ประเทศญี่ปุ่น
๓. นายทศพร สัมพิพัฒน์เดชา ทนายความหุ้นส่วน บริษัท วัตสัน ฟาร์ลี แอนด์ วิลเลียมส์ (ไทยแลนด์) จำกัด ผู้แทนจากสถาบันอนุญาโตตุลาการ
๔. นางสาวสิดานันท์ ศรีวรรณ ผู้พิพากษาศาลภาษีอากรกลาง ช่วยทำงานชั่วคราวในตำแหน่งผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำสำนักประธานศาลฎีกา

Mr. Sean Lee

กระบวนการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัลในสาธารณรัฐสิงคโปร์นั้น มีขึ้นเนื่องมาจากเหตุการณ์ที่มูลค่าของเงินคริปโทเคอร์เรนซีตกต่ำลงเป็นอย่างมากในปี ค.ศ. ๒๐๒๒ พร้อมกับมีสินทรัพย์ดิจิทัลจำนวนมากปรากฏขึ้นในตลาดแลกเปลี่ยน ส่งผลให้บริษัทที่ให้บริการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินทรัพย์ดิจิทัลต่างประสบปัญหาทางการเงิน ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลของสาธารณรัฐสิงคโปร์จึงออกกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาระบบนิเวศน์ของสินทรัพย์ดิจิทัล (Digital asset ecosystem) แต่ขณะเดียวกัน ก็จัดให้มีมาตรการในการกีดกันและจำกัดการเข้าถึงของสกุลเงินดิจิทัล และกำหนดมาตรการป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นกับผู้ลงทุนรายย่อยในสินทรัพย์ดิจิทัลเช่นกัน มาตรการที่สำคัญ ได้แก่ การแยกส่วนสินทรัพย์บางส่วนของผู้บริโภคออกจากทรัพย์สินอื่น (Ring-fencing) การกำหนดให้บริษัทภาคเอกชนถือครองสินทรัพย์ของผู้บริโภคตามหลักการถือครองไว้แทน (Trust) การบังคับใช้มาตรการควบคุมและบริหารจัดการความเสี่ยงเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยของ Private Key และพื้นที่จัดเก็บข้อมูลของสกุลเงินดิจิทัล

การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ขององค์กรธุรกิจในสาธารณรัฐสิงคโปร์ประกอบด้วย ๒ แนวทาง ได้แก่ การจัดทำแผนการจัดการ (Scheme of Arrangement) และการบริหารจัดการทางศาล (Judicial Management) แนวทางสองประการนี้มีความคล้ายคลึงกันเป็นอย่างมาก แต่มีจุดที่ความแตกต่างกัน ในกระบวนการจัดทำแผนการจัดการ บริษัทยังคงมีอำนาจในการจัดการกิจการและทรัพย์สินของตนเองและดำเนินกิจการได้ตามคำแนะนำของที่ปรึกษา กระบวนการดังกล่าวกำหนดให้ต้องจัดทำแผนการจัดการ ซึ่งต่อมาได้รับการปรับปรุงให้เป็นกระบวนการที่สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้นด้วยการกำหนดให้มีกระบวนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามแผนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้สำเร็จรูป (pre-packaged schemes) กระบวนการดังกล่าวเร่งรัดให้เกิดการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ให้รวดเร็วยิ่งขึ้นได้ เนื่องจากไม่จำเป็นต้องจัดการประชุมเจ้าหนี้เพื่อพิจารณาลงมติเห็นชอบด้วยแผน ในทางกลับกัน การบริหารจัดการทางศาลนั้น ศาลจะต้องแต่งตั้งบุคคลภายนอกผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้บริหารจัดการทางศาล (Judicial Manager) และกำหนดให้มีหน้าที่ควบคุมการบริหารกิจการและทรัพย์สินของบริษัทลูกหนี้ทั้งหมด และช่วยให้กระบวนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้สำเร็จลุล่วงไปได้

กรณีศึกษาดังต่อไปนี้ เป็นตัวอย่างคำพิพากษาของศาลสาธารณรัฐสิงคโปร์ที่เกี่ยวข้องกับการบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัล

๑. ByBit Fintech Limited v Ho Kai Xin and others (2023) SGHC 199

บริษัท ByBit Finance ให้บริการแพลตฟอร์มซื้อขายแลกเปลี่ยนสินทรัพย์ดิจิทัลเงินคริปโทเคอร์เรนซีสกุล Tether (USDT) และมีบริษัท Wechain Fintech เป็นผู้ให้บริการระบบการจ่ายเงินเดือนพนักงานภายใน บริษัท ByBit Finance และเครือข่ายธุรกิจที่เกี่ยวข้อง

บริษัท ByBit ฟ้องพนักงานของ บริษัท Wechain ที่ได้กระทำความผิดฉ้อโกงเงินดิจิทัลสกุล Tether ไปใช้จ่ายส่วนตัว ทั้งที่จะต้องนำเงินสกุล Tether ดังกล่าวไปจ่ายเป็นเงินเดือนให้แก่พนักงานของบริษัท ByBit โดยบริษัท ByBit ขอศาลให้พิพากษาให้พนักงานดังกล่าวคืนเงินสกุล Tether

ประเด็นพิพาทหลักที่ศาลจะต้องพิจารณา คือ เงินคริปโทเคอร์เรนซีเป็นสิทธิเรียกร้องที่บังคับคดีได้หรือไม่ (a chose in action property) อันหมายถึง สิทธิเหนือทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างที่อาจถือเอาหรือบังคับคดีได้ ซึ่งศาลพิพากษาว่า สินทรัพย์ดิจิทัลอย่างเงินดิจิทัลสกุล Tether นั้น เป็นสิทธิเรียกร้องที่สามารถบังคับคดีได้อย่างหนึ่ง เช่นเดียวกับทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างอื่น ๆ เช่น ลิขสิทธิ์ และหลักทรัพย์บางประเภท ดังนั้น คำพิพากษานี้บ่งชี้ได้ว่าเป็นคำพิพากษาแรกในระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common law) ที่ยืนยันว่า สินทรัพย์ดิจิทัลเป็นทรัพย์สินประเภทหนึ่ง ซึ่งเป็นฎีกาตัวอย่างที่สำคัญเป็นอย่างมากในแง่การบังคับคดีและการรวบรวมและจัดการทรัพย์สินในคดีล้มละลายและฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้ เนื่องจากเน้นย้ำถึงความสำคัญของการทำความเข้าใจลักษณะพื้นฐานของสินทรัพย์ดิจิทัล เพื่อให้สามารถบังคับใช้กระบวนการบังคับคดีตามกฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสินทรัพย์แต่ละประเภท

๒. Loh Cheng Lee Aaron v Hodlnaut Pte Ltd [2023] SGHC 323

ในคดีนี้ บริษัท Hodlnaut เข้าสู่กระบวนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ขององค์กรธุรกิจภายใต้การกำกับดูแลของ Judicial Manager เนื่องจากบริษัทประสบปัญหาขาดสภาพคล่องในการซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินคริปโทเคอร์เรนซี Judicial Manager จึงยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้เลิกกิจการและเข้าสู่กระบวนการชำระบัญชี โดยอ้างว่าบริษัทไม่สามารถชำระหนี้เงินคริปโทเคอร์เรนซีให้บรรดาเจ้าหนี้ที่เป็นผู้ใช้งานระบบของบริษัทได้ เนื่องจากบริษัทมีหนี้สินล้นพ้นตัวเกินกว่าสินทรัพย์ดิจิทัลที่มีอยู่

ศาลจำต้องพิจารณาว่า หนี้ของบริษัทหมายความว่าเฉพาะหนี้ที่ชำระได้ด้วยเงินตราหรือเงินกระดาษเท่านั้นหรือไม่ โดยศาลพิพากษาว่า ภาวะผูกพันของบริษัท Hodlnaut ในการชำระหนี้เงินคริปโทเคอร์เรนซีดังกล่าว นับเป็นหนี้ของบริษัทเช่นกัน โดยให้เหตุผลว่า ประเภทของทรัพย์สินไม่ส่งผลกระทบต่อพฤติการณ์ในประเด็นดังกล่าว เนื่องจากบริษัทสามารถถือครองเงินตราไปพร้อมกับสินทรัพย์ประเภทอื่น ๆ ได้ เป็นหน้าที่ของศาลในการใช้ดุลพินิจเพื่อประเมินมูลหนี้และทรัพย์สินของบริษัท และพิพากษาว่า บริษัทยังมีความสามารถในการชำระหนี้ตามกำหนดได้ต่อไปหรือไม่ คำพิพากษานี้เน้นย้ำบทบาทของศาลในการสร้างสมดุลระหว่างการบังคับใช้กฎหมายอย่าง

เคร่งครัดและความจำเป็นในการตีความกฎหมายอย่างยืดหยุ่นเพื่อให้สอดคล้องกับนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่มียังคงพัฒนาต่อไป

๓. Re Zipmex Pte Ltd and other matters [2023] SGHC 88

บริษัท Zipmex ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มแลกเปลี่ยนสินทรัพย์ดิจิทัลรายใหญ่ของโลก ซึ่งมีสาขาในสาธารณรัฐสิงคโปร์และประเทศไทยด้วยเช่นกัน ได้เข้าสู่กระบวนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามแผนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้สำเร็จรูป (pre-packaged schemes) ที่มีความรวดเร็ว แต่จำเป็นต้องได้รับการลงคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยแผนจากเจ้าหนี้ซึ่งเป็นผู้ใช้งานระบบของบริษัท ๗๐,๐๐๐ ราย ซึ่งมีความท้าทายเป็นอย่างสูง เนื่องจากเจ้าหนี้ที่ไม่ลงมติหรือเพิกเฉยจะไม่นับเป็นคะแนนเสียงที่ลงมติแต่อย่างใด อีกวิธีการหนึ่ง คือ บริษัท Zipmex จำเป็นต้องหลีกเลี่ยงการใช้แผนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้สำเร็จรูป และใช้วิธีการดั้งเดิมในการจัดการประชุมเจ้าหนี้ทั่วไปแทน แต่เมื่อพิจารณาจำนวนเจ้าหนี้แล้ว การจัดการประชุมเจ้าหนี้จะสร้างภาระอย่างมากทั้งในแง่สถานที่และค่าใช้จ่าย ดังนั้น เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกกระบวนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ ศาลจึงได้กำหนดให้มีระบบการอำนวยความสะดวกในการบริหารจัดการ (Administrative Convenience Class) ขึ้น โดยการใช้มาตรการให้เจ้าหนี้สมัครใจแสดงความประสงค์โดยชัดแจ้งเพื่อมติดังกล่าวเกี่ยวกับแผน เจ้าหนี้รายใดเห็นชอบด้วยแผนจะได้รับชำระหนี้เต็มจำนวนและมีสิทธิลงมติได้ ส่วนเจ้าหนี้รายใดไม่สมัครใจหรือเพิกเฉยก็จะไม่ถูกนับคะแนนเสียงในการลงมติ ดังนั้น เป็นกรณีที่ศาลใช้ประโยชน์จากการใช้ดุลพินิจตีความข้อความที่บัญญัติว่า “เว้นแต่ศาลจะพิจารณาเป็นอย่างอื่น...” และพิจารณาหลักการตามกฎหมายล้มละลายของสหรัฐอเมริกาเพื่อช่วยลดภาระในการบริหารจัดการและค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของบริษัทที่ดำเนินกิจการเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัล

๔. Re Babel Holding Ltd and other matters [2023] SGHC 98

เครือบริษัท Babel Finance Group (BFG) ดำเนินธุรกิจที่เกี่ยวกับเงินคริปโทเคอร์เรนซีในหลายประเทศทั่วโลก และเข้าสู่กระบวนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ด้วยวิธีการจัดทำแผนการจัดการ โดยวิธีการปรับปรุงโครงสร้างหนี้หลัก คือ การรวบรวมทรัพย์สินและหนี้สินของทุกบริษัทในเครือเข้าด้วยกันเพื่อบริหารจัดการ ซึ่งตามหลักกฎหมายสิงคโปร์แล้ว บริษัทในเครือจะมีทรัพย์สินและหนี้สินแยกจากกัน อย่างไรก็ตาม ศาลใช้การตีความกฎหมายมาตรา ๒๑๐ ของพระราชบัญญัติองค์กรธุรกิจให้อย่างกว้าง ทำให้คำว่า “การประนีประนอม” (compromise) และ “การจัดการ” (arrangement) หมายรวมถึงการรวบรวมทรัพย์สินและหนี้สินของบริษัทในเครือด้วย เพื่อให้ลดข้อยุ่งยากในทางปฏิบัติในการจำแนกทรัพย์สินและหนี้สินของบรรดาบริษัทในเครือจากกัน นอกจากนี้ ศาลยังมีคำสั่งให้ใช้มาตรการปกปิดข้อมูลของบรรดาเจ้าหนี้ของบริษัทที่ปรากฏในเอกสารต่าง ๆ เพื่อป้องกันไม่ให้เจ้าหนี้ของบริษัทเหล่านั้น ถูกเจ้าหนี้ของพวกเขาเองเรียกให้ชำระหนี้ในทันที และเพื่อลดผลกระทบจากสื่อข่าว และปัจจัย

	<p>ภายนอกอื่น ๆ ที่อาจส่งผลต่อการตัดสินใจของบรรดาเจ้าหน้าที่ และอาจส่งผลเสียต่อการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ของบริษัทได้</p> <p>คำพิพากษาเหล่านี้ เป็นตัวอย่างการวางบรรทัดฐานของศาลในการใช้หลักเหตุผลเพื่อพัฒนาระเบียบขั้นตอน และสร้างความปลอดภัยให้การปรับปรุงโครงสร้างหนี้ขององค์กรธุรกิจ โดยเฉพาะบริษัทที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัล</p>
<p>Mr. Kazuhiro Yanagida</p>	<p>กรณีศึกษาของ Mt. Gox ซึ่งเป็นบริษัทซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินดิจิทัลที่เคยโด่งดัง แต่ต้องปิดตัวลงในปี 2014 เนื่องจากถูกโจมตีทางไซเบอร์ ทำให้เกิดการสูญหายของ Bitcoin จำนวนมาก รวมถึงสินทรัพย์อื่น ๆ ของผู้ใช้บริการ เหตุการณ์นี้ส่งผลให้ศาลกรุงโตเกียวมีคำพิพากษาให้บริษัทล้มละลาย และนำไปสู่การพิจารณาประเด็นปัญหาสำคัญเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัลในกระบวนการล้มละลาย เช่น กรรมสิทธิ์เหนือสินทรัพย์ดิจิทัล การยื่นคำขอรับชำระหนี้ของลูกค้าต่อผู้ให้บริการซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินดิจิทัล และการประเมินมูลค่าสินทรัพย์ดิจิทัลตามคำขอรับชำระหนี้</p> <p>ลูกค้าผู้ใช้บริการกับบริษัท Mt. Gox บางรายอ้างกรรมสิทธิ์เหนือ Bitcoin ที่ได้ฝากเอาไว้กับบริษัท Mt. Gox ดังนั้น Bitcoin ของพวกเขาจึงไม่ควรถูกรวบรวมเข้าสู่กองทรัพย์สินของบริษัท และเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ควรคืน Bitcoin ให้แก่พวกเขา อย่างไรก็ตาม คำพิพากษาของศาลในปี 2015 ระบุว่า Bitcoin เป็นทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่างและไม่ใช่ทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง จึงไม่สามารถเป็นวัตถุที่สามารถมีกรรมสิทธิ์เหนือได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่น ดังนั้น ลูกค้าจึงไม่มีทรัพย์สินเหนือ Bitcoin ที่ฝากไว้กับบริษัท แต่มีบุคคลสิทธิที่สามารถเรียกร้องต่อบริษัทผู้ให้บริการซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินดิจิทัลได้ ซึ่งในปี 2018 ศาลตัดสินว่า ลูกค้ามีสิทธิได้รับสินทรัพย์ดิจิทัลคืนจาก Mt. Gox โดยสิทธิเรียกร้องนี้ไม่ใช่คำขอรับชำระหนี้ที่เป็นตัวเงิน แต่เป็นการเยียวยาที่คล้ายเงิน</p> <p>ประเด็นสำคัญอีกประการ คือ การประเมินมูลค่าสินทรัพย์ดิจิทัลที่ลูกค้าเรียกร้อง ซึ่งกฎหมายล้มละลายของญี่ปุ่นบัญญัติให้ประเมินมูลค่า คำขอรับชำระหนี้ประเภทที่ไม่ใช่เงินตามมูลค่า ณ วันที่ศาลมีคำสั่งให้เริ่มต้นกระบวนการล้มละลาย ซึ่งในกรณีของบริษัท Mt. Gox ซึ่งเข้าสู่การฟื้นฟูกิจการในปี 2018 นั้น Bitcoin มีมูลค่าสูงกว่ามูลค่า ณ วันเริ่มต้นกระบวนการล้มละลายถึง 15 เท่า อย่างไรก็ตาม เจ้าหน้าที่ล้มละลายไม่สามารถได้รับส่วนแบ่งทรัพย์สินตามที่เพิ่มขึ้นนั้นได้ บรรดาเจ้าหน้าที่จึงยื่นคำร้องขอให้เริ่มต้นกระบวนการฟื้นฟูกิจการของบริษัท ซึ่งอาจทำให้ได้รับเงินส่วนต่างมูลค่าสินทรัพย์ที่เพิ่มขึ้นถึงวันที่เริ่มต้นกระบวนการฟื้นฟูกิจการ เนื่องจากกฎหมายฟื้นฟูกิจการของญี่ปุ่น กำหนดให้ประเมินมูลค่า ณ วันที่เริ่มต้นกระบวนการฟื้นฟูกิจการ</p> <p>จากกรณีของบริษัท Mt. Gox ทำให้เกิดแนวทางปฏิบัติในการบังคับคดีต่อสินทรัพย์ดิจิทัลที่ฝากไว้กับผู้ให้บริการระบบซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล โดยมีการทำข้อตกลงระหว่างผู้ให้บริการ ๆ และผู้ใช้งานเพื่อรับรองสิทธิในการซื้อขายและได้รับเหรียญที่ฝากไว้คืน อย่างไรก็ตาม ข้อกำหนดและเงื่อนไขการใช้งานมักมีข้อสัญญาระบุว่า</p>

	<p>ในกรณีที่ทรัพย์สินของผู้ใช้งานถูกยึดหรืออายัด สัญญาจะสิ้นสุดลงและสินทรัพย์ดิจิทัลทั้งหมดจะถูกขายในอัตราที่กำหนดไว้ล่วงหน้า เพื่อชำระเป็นเงินเย็นให้กับผู้ใช้งานแทน</p> <p>ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ยึดทรัพย์สินหรืออายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ ลูกหนี้จะเสียสิทธิทั้งหมดที่มีต่อผู้ให้บริการ ๑ หากลูกหนี้ฝากทรัพย์สินเอาไว้กับผู้ให้บริการ ๑ ใดผู้ให้บริการ ๑ นั้นจะต้องระงับการทำธุรกรรมในบัญชีของลูกหนี้ดังกล่าว และห้ามไม่ให้ลูกหนี้ทำนิติกรรมหรือขายสินทรัพย์ใด ๆ บนแพลตฟอร์มของตน และผู้ให้บริการ ๑ ยังต้องตอบสนองต่อคำร้องขอของศาลในการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัลและทรัพย์สินอื่น ๆ ในบัญชีของลูกหนี้ สำหรับการประเมินมูลค่าสินทรัพย์ดิจิทัลนั้นจะยึดตามราคาซื้อขายบนแพลตฟอร์มของผู้ให้บริการ ๑ ณ เวลาที่คำสั่งยึดหรืออายัดมีผลบังคับใช้ แม้ว่าราคาจะผันผวนหลังจากนั้นก็ตาม เมื่อผู้ให้บริการ ๑ ยินยอมขายสินทรัพย์ดิจิทัลที่รับฝากไว้ เจ้าหนี้สามารถใช้สิทธิขอรับชำระหนี้จากเงินที่ขายสินทรัพย์ดิจิทัลนั้นได้โดยตรงจากผู้ให้บริการ ๑ แต่หากผู้ให้บริการ ๑ ไม่ยินยอมขายสินทรัพย์ดิจิทัล ศาลจะมีคำสั่งให้ผู้ให้บริการ ๑ นำสินทรัพย์ดิจิทัลออกขาย และนำเงินจากการขายนั้นส่งมอบให้กับศาล เพื่อที่ศาลจะได้แบ่งให้บรรดาเจ้าหนี้ หากมีเงินเหลือศาลจะส่งคืนให้แก่ลูกหนี้ต่อไป</p> <p>อย่างไรก็ตาม การบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัลที่ถูกเก็บไว้ในกระเป๋าเงินส่วนตัวของผู้ใช้งานผ่านทางเครือข่ายบล็อกเชนซึ่งต้องใช้ Private Keys และไม่ได้ถูกฝากเอาไว้กับผู้ให้บริการ ๑ ยังคงเป็นเรื่องยาก เนื่องจากไม่มีวิธีการบังคับคดีที่มีประสิทธิภาพเพียงพอ หากลูกหนี้ไม่เปิดเผย Private Keys คำสั่งยึดหรืออายัดไม่มีผลบังคับใช้ นอกจากนี้ ยังมีความเสี่ยงที่ลูกหนี้อาจย้ายถ่ายเทสินทรัพย์ดิจิทัลก่อนการบังคับคดี ในการแก้ไขปัญหานี้ ฝ่ายนิติบัญญัติจึงได้กำหนดกระบวนการพิจารณาในการเปิดเผยทรัพย์สินภายใต้พระราชบัญญัติการบังคับคดี ซึ่งระบุให้ลูกหนี้มีหน้าที่มาให้การไต่สวนและนำเสนอรายการทรัพย์สินของลูกหนี้ต่อศาล รวมทั้งเปิดเผย Private Keys ให้ศาลทราบ นอกจากนี้ ยังกำหนดบทลงโทษที่รุนแรง เช่น การจำคุกหรือการปรับ สำหรับการไม่มาให้การไต่สวน หรือนำส่งรายการทรัพย์สินอันเป็นเท็จต่อศาล รวมทั้งการปกปิดสินทรัพย์ดิจิทัลก่อนการบังคับคดี</p> <p>กล่าวโดยสรุป แม้ว่าจะมีความคืบหน้าในการพัฒนากฎหมายและแนวปฏิบัติในการบังคับใช้กฎหมายกับสินทรัพย์ดิจิทัลที่ฝากไว้กับผู้ให้บริการระบบซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล แต่กฎหมายกับสินทรัพย์ดิจิทัลที่ถือครองอยู่ในกระเป๋าเงินส่วนตัวยังคงเป็นความท้าทายที่สำคัญ ซึ่งจำเป็นต้องมีมาตรการและบทลงโทษที่เข้มงวด</p>
<p>นายทศพร สัมพิพัฒน์เดชา</p>	<p>การเกิดขึ้นของสินทรัพย์ดิจิทัล ซึ่งรวมถึงสกุลเงินดิจิทัลและโทเคนดิจิทัล ได้ก่อให้เกิดประเด็นปัญหาใหม่ๆ ที่มีความซับซ้อนในกฎหมายและกฎระเบียบ ในประเทศไทย ความมีผลทางกฎหมายและการบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัลอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมายหลายฉบับ โดยมีกฎหมายหลัก ได้แก่ ประมวล</p>

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์และพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. ๒๕๖๑ (๒๐๑๘) การบรรยายในวันนี้ จะกล่าวถึงแนวทางทางกฎหมาย ในการบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัลในประเทศไทย โดยมุ่งเน้นถึงความท้าทายและ แนวทางที่เป็นไปได้สำหรับการกำกับดูแลอย่างมีประสิทธิภาพ

กฎหมายไทยกำหนดนิยามของสินทรัพย์ดิจิทัลเอาไว้อย่างกว้าง เพื่อให้หมายความรวมถึงสกุลเงินดิจิทัลและโทเคนดิจิทัล ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศไทยสร้างความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับทรัพย์สิน โดยครอบคลุมถึง วัตถุไม่มีรูปร่าง เช่น สินทรัพย์ดิจิทัล ด้วยเช่นกัน การรับรองความมีผลทางกฎหมาย นี้มีความสำคัญยิ่ง เพราะทำให้สินทรัพย์ดิจิทัลเป็นทรัพย์สินที่มีราคาและสามารถมี กรรมสิทธิ์เหนือได้ จึงอยู่ภายใต้ความคุ้มครองและภาระผูกพันทางกฎหมาย

พระราชกำหนดธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. ๒๕๖๑ สร้างความชัดเจน เพิ่มเติมเกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล โดยกำหนดให้ ผู้ประกอบธุรกิจมีหน้าที่แยกสินทรัพย์ของลูกค้าออกจากสินทรัพย์ของตนเอง เพื่อให้ รับรองว่า สินทรัพย์ดิจิทัลของลูกค้าจะไม่ถูกนำไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่น การแบ่งแยก สินทรัพย์นี้ เป็นมาตรการสำคัญในการปกป้องสินทรัพย์ของลูกค้าในกรณีที่ธุรกิจ ประสบปัญหาทางกฎหมายหรือทางการเงิน เช่น คำพิพากษาของศาล ศาลมีคำสั่งให้ พักทรัพย์ หรือรัฐบาลมีคำสั่งให้ระงับการประกอบธุรกิจ

แม้จะมีบทบัญญัติทางกฎหมายเหล่านี้ แต่การบังคับคดีกับสินทรัพย์ ดิจิทัลยังคงมีความท้าทายหลายประการ หนึ่งในปัญหาหลัก คือ ความยากลำบาก ในการติดตามสินทรัพย์ดิจิทัลซึ่งมักเกี่ยวข้องกับกระบวนการทางเทคนิคที่ซับซ้อน ภาระในการติดตามสินทรัพย์เหล่านี้มักตกอยู่กับเจ้าหน้าที่ซึ่งอาจพบข้อยุ่งยากได้ นอกจากนี้ กระบวนการบังคับคดียังอาจมีความยุ่งยากซับซ้อนที่เกิดจากความจำเป็น ในการระบุทรัพย์สินที่จะถูกยึดหรืออายัดอย่างเฉพาะเจาะจง เนื่องจากสินทรัพย์ดิจิทัล อาจมีความผันผวนในมูลค่าและอาจส่งผลให้เกิดค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น เช่น ค่าธรรมเนียม การถอนเงิน

ประเด็นเกี่ยวกับสิทธิสภาพนอกอาณาเขตยังทำให้การบังคับคดีกับ สินทรัพย์ดิจิทัลซับซ้อนยิ่งขึ้นอีกด้วย เนื่องจากสินทรัพย์ดิจิทัลมักถูกจัดเก็บใน หลายเขตอำนาจศาล ทำให้ยากต่อการบังคับใช้กฎหมายไทยอย่างเป็นเอกภาพ นอกจากนี้ ลูกหนี้อาจใช้กลวิธีถ่วงเวลา ทำให้ยากต่อการยึดหรืออายัดทรัพย์สิน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อสินทรัพย์มีมูลค่าเกินกว่าหนี้ตามคำพิพากษา นอกจากนี้ ยังมี ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับสถานที่จัดเก็บและผู้มีอำนาจควบคุมดูแลสินทรัพย์ดิจิทัลที่ถูกยึด หรืออายัดเอาไว้ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาด้านการรักษาความปลอดภัยและการดูแลรักษา

ได้มีการเสนอแนวทางการบังคับคดีที่เป็นไปได้เพื่อแก้ไขปัญหาลเหล่านี้ ไม่ว่าจะเป็น การยึดหรืออายัด Private Key ซึ่งมีความจำเป็นเพื่อให้สามารถ เข้าถึงสินทรัพย์ดิจิทัลได้ และการเก็บรักษาสินทรัพย์ที่ถูกยึดอายัดเอาไว้ในกระเป๋เงิน

	<p>ของรัฐบาลเพื่อการดูแลรักษาที่ปลอดภัย รวมทั้งความจำเป็นต้องกำหนดขั้นตอนการขายทอดตลาดที่เหมาะสมเพื่อให้แน่ใจว่าการจำหน่ายสินทรัพย์ดิจิทัลมีความโปร่งใสและเป็นธรรม นอกจากนี้ สนธิสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัลยังสามารถอำนวยความสะดวกในความร่วมมือระหว่างประเทศและปรับปรุงกระบวนการบังคับใช้ให้มีความคล่องตัวยิ่งขึ้น</p> <p>กล่าวโดยสรุป แม้กฎหมายไทยจะกำหนดกรอบความมีผลบังคับใช้ทางกฎหมายและการบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัลเอาไว้ก็ตาม แต่ยังคงมีความท้าทายในการปฏิบัติงานหลายประการ การสร้างกระบวนการบังคับคดีที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องกำหนดวิธีการดำเนินงานที่ครอบคลุม รวมทั้งแนวปฏิบัติทางกฎหมายที่ชัดเจน การจัดการกับสินทรัพย์ดิจิทัลอย่างปลอดภัย และความร่วมมือระหว่างประเทศเมื่อสินทรัพย์ดิจิทัลยังคงวิวัฒนาการต่อไป ดังนั้น โครงสร้างทางกฎหมายและกลไกในการบังคับคดีก็ต้องมีวิวัฒนาการตามด้วยเช่นกัน เพื่อรับรองว่า สินทรัพย์เหล่านี้จะได้รับความคุ้มครองและอยู่ภายใต้การกำกับดูแลอย่างยุติธรรมและโปร่งใส</p>
<p>นางสาวสิตานันท์ ศรีวรกร</p>	<p>คำจำกัดความทางกฎหมายของสินทรัพย์ดิจิทัล</p> <p>สินทรัพย์ดิจิทัล คือ สิ่งใดก็ตามที่สร้างขึ้นและจัดเก็บในรูปแบบดิจิทัล ซึ่งมีหรือสร้างมูลค่า โดยสามารถกำหนดมูลค่าได้ทั้งที่เป็นตัวเงินหรือไม่ใช่ตัวเงิน สินทรัพย์ดิจิทัลที่เกิดขึ้นใหม่ใช้เทคโนโลยีบล็อกเชนหรือเทคโนโลยีอื่นที่คล้ายคลึงกัน เช่น เหรียญโทเคนที่ไม่สามารถทดแทนได้ (NFTs) สกุลเงินดิจิทัล โทเคนดิจิทัล สินทรัพย์คริปโท สินทรัพย์ในรูปแบบโทเคนดิจิทัล (Tokenized assets) หลักทรัพย์ในรูปแบบโทเคนดิจิทัล (Security tokens) และสกุลเงินดิจิทัลของธนาคารกลาง (central bank digital currencies) ซึ่งเป็นคำที่ค่อนข้างใหม่สำหรับภาคตุลาการ</p> <p>สถานะของสินทรัพย์ดิจิทัลตามกฎหมายไทย</p> <p>พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. ๒๕๖๑ ซึ่งเริ่มมีผลบังคับใช้เมื่อไม่นานมานี้เพื่อกำกับดูแลการดำเนินการของผู้ประกอบการเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัล อย่างไรก็ตาม พระราชกำหนดฉบับนี้ไม่ได้ครอบคลุมถึงกระบวนการบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัล</p> <p>มาตรา ๓ แห่งพระราชกำหนดดังกล่าว กำหนดนิยาม “สินทรัพย์ดิจิทัล” ว่า คริปโทเคอร์เรนซีและโทเคนดิจิทัล โดย “คริปโทเคอร์เรนซี” หมายความว่า หน่วยข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งถูกสร้างขึ้นบนระบบหรือ เครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์โดยมีความประสงค์ที่จะใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนเพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้า บริการ หรือสิทธิอื่นใด หรือแลกเปลี่ยนระหว่างสินทรัพย์ดิจิทัล และให้หมายความรวมถึงหน่วยข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์อื่นใดตามที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. ประกาศกำหนด และ “โทเคนดิจิทัล” หมายความว่า หน่วยข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งถูกสร้างขึ้นบนระบบหรือเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ (๑) กำหนดสิทธิของบุคคลในการเข้าร่วมลงทุน</p>

ในโครงการหรือกิจการใด ๆ (๒) กำหนดสิทธิในการได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการหรือสิทธิอื่นใดที่เฉพาะเจาะจง ทั้งนี้ ตามที่กำหนด ในข้อตกลงระหว่างผู้ออกและผู้ถือ และให้หมายความรวมถึงหน่วยแสดงสิทธิอื่นตามที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. ประกาศกำหนด ดังนั้น แม้กฎหมายจะกำหนดนิยามของสินทรัพย์ดิจิทัลเอาไว้ แต่ก็ไม่ได้กำหนดความหมายของสินทรัพย์ดิจิทัลในแง่ของการบังคับคดี

หากมีคดีเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัลมายังศาล ผู้พิพากษาจะสามารถตีความว่าสินทรัพย์ดิจิทัลคืออะไรได้ จำเป็นต้องมีคำนิยามตามกฎหมายไทย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศไทย มาตรา ๑๓๗ กำหนดนิยามคำว่า “ทรัพย์สิน” หมายความว่า วัตถุที่มีรูปร่าง ซึ่งหมายถึงสามารถสัมผัสและมองเห็นได้ และมาตรา ๑๓๘ กำหนดนิยามคำว่า “ทรัพย์สิน” ให้หมายความรวมทั้งทรัพย์สินและวัตถุไม่มีรูปร่าง ซึ่งอาจมีราคาและอาจถือเอาได้ ดังนั้น สินทรัพย์ดิจิทัลจึงเป็น “ทรัพย์สิน” ตามมาตรา ๑๓๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไทยได้

การบังคับคดีตามกฎหมายไทย

ในปี พ.ศ. ๒๕๖๙ ขณะที่ศาลมีคำพิพากษาที่ ๑๔๓๘/๒๕๖๙ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งยังไม่ครอบคลุมถึงวัตถุไม่มีรูปร่าง อย่งไรก็ดี กฎหมายดังกล่าวก็ไม่ได้ห้ามมิให้ผู้พิพากษาออกคำบังคับให้บังคับคดีเข้ากับวัตถุที่ไม่มีรูปร่าง ดังนั้น ผู้พิพากษาจึงมีอำนาจออกคำบังคับให้ดำเนินการยึดหลักทรัพย์ซึ่งเป็นวัตถุไม่มีรูปร่างได้ ต่อมา มีการแก้ไขกฎหมายในปีพ.ศ. ๒๕๖๐ เพื่อให้คำจำกัดความแก่วัตถุไม่มีรูปร่าง

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๒๑๔ บัญญัติว่า “เจ้าหนี้มีสิทธิที่จะให้ชำระหนี้ของตนจากทรัพย์สินของลูกหนี้จนสิ้นเชิง รวมทั้งเงินและทรัพย์สินอื่น ๆ ซึ่งบุคคลภายนอกค้างชำระแก่ลูกหนี้ด้วย” ตามมาตรานี้ คำว่าทรัพย์สินสามารถตีความว่าหมายความรวมถึงสินทรัพย์ดิจิทัลได้

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๗๔ กำหนดว่า หากลูกหนี้ตามคำพิพากษามีได้ปฏิบัติตามคำบังคับที่ออกตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ไม่ว่าจะทั้งหมดหรือบางส่วน ให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาขอที่จะร้องขอให้มีการบังคับคดีโดยวิธียึดทรัพย์สิน आयัดสิทธิเรียกร้อง หรือบังคับคดีโดยวิธีอื่นตามบทบัญญัติแห่งภาคนี้ ภายใน ๑๐ ปีนับแต่วันที่คำพิพากษาหรือคำสั่ง ดังนั้น หลักของมาตรานี้ จึงเป็นการกำหนดวิธีการบังคับคดี ๓ วิธี ได้แก่ การยึดทรัพย์สิน การอายัดสิทธิเรียกร้อง และบังคับคดีโดยวิธีอื่น เมื่อพิจารณาได้ว่าสินทรัพย์ดิจิทัลถือเป็นทรัพย์สิน เราจึงจะมุ่งเน้นไปที่การยึดทรัพย์สินเป็นหลัก อย่งไรก็ตาม ผู้อภิปรายจะขอกล่าวถึงการอายัดสิทธิเรียกร้องด้วย เนื่องจากสินทรัพย์ดิจิทัลไม่ได้เกี่ยวข้องกับเฉพาะลูกหนี้และเจ้าหนี้เท่านั้น แต่ยังรวมถึงบุคคลอื่น ๆ ด้วย เช่น ศูนย์ซื้อขายหลักทรัพย์ หรือศูนย์ซื้อขายสกุลเงินดิจิทัล รวมทั้งแพลตฟอร์มอื่น ๆ ที่อาจเกี่ยวข้องกับการบังคับคดี

มาตรการบังคับคดีตามกฎหมายไทย ได้แก่

การยึดทรัพย์สิน ตามมาตรา ๓๐๓ - ๓๑๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๘๙๗/๒๔๙๐ กำหนดให้การยึดทรัพย์สิน คือ การนำทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษามาอยู่ในความดูแลของเจ้าพนักงานบังคับคดี เพื่อดำเนินการตามกฎหมายให้บรรลุผลตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล

การอายัดสิทธิเรียกร้อง ตามมาตรา ๓๑๖ - ๓๒๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง คือ เมื่อศาลหรือเจ้าพนักงานบังคับคดีมีคำสั่งห้ามมิให้บุคคลภายนอกชำระหนี้แก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาในคดี แต่ต้องชำระเงินแก่เจ้าพนักงานบังคับคดีแทน

วิธีการแรกมีขึ้นเพื่อดำเนินการบังคับคดีกับวัตถุ ในขณะที่วิธีที่สองมีขึ้นเพื่อดำเนินการบังคับคดีเอากับสิทธิเรียกร้องของลูกหนี้ที่มีเหนือบุคคลที่สาม

ตัวอย่างการบังคับคดีวัตถุไม่มีรูปร่างตามกฎหมายไทย

มาตรา ๓๐๕, ๓๐๗, ๓๐๘, ๓๐๙ และ ๓๑๐ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง กำหนดวิธีการดำเนินงานของเจ้าพนักงานบังคับคดีในการบังคับคดีกับทรัพย์สินไม่มีรูปร่างแต่ละประเภท โดยมาตรา ๓๐๕ กำหนดวิธีการยึดหลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ของลูกหนี้ตามคำพิพากษามาตรา ๓๐๗ เป็นเรื่องการยึดหุ้นของหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบในหุ้นส่วนจำกัดหรือผู้ถือหุ้นในบริษัทจำกัด มาตรา ๓๐๘ กำหนดวิธีการยึดทรัพย์สินทางปัญญาของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ซึ่งหมายความรวมถึง สิทธิในสิทธิบัตร สิทธิในเครื่องหมายการค้า หรือสิทธิอย่างอื่นของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันหรือที่เกี่ยวข้องกับสิทธิดังกล่าว ซึ่งได้จดทะเบียนหรือขึ้นทะเบียนไว้แล้ว มาตรา ๓๐๙ การยึดสิทธิของลูกหนี้ตามคำพิพากษาในเครื่องหมายการค้าที่ไม่ได้จดทะเบียน ลิขสิทธิ์ สิทธิขอรับสิทธิบัตร สิทธิในชื่อทางการค้าหรือยี่ห้อ หรือสิทธิอย่างอื่นของลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันหรือที่เกี่ยวข้องกับสิทธิดังกล่าว และมาตรา ๓๑๐ การยึดสิทธิการเช่าทรัพย์สินหรือสิทธิที่จะได้ใช้บริการต่าง ๆ ซึ่งอาจมีราคาและถือเอาได้ของลูกหนี้ตามคำพิพากษา แม้มาตราเหล่านี้จะได้รับการแก้ไขไปเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๖๐ แต่ก็ยังคงไม่มีการบัญญัติเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัล หากมีคดีขึ้นสู่ชั้นศาล ผู้พิพากษาจะต้องเลือกใช้บทบัญญัติที่เหมาะสมกับลักษณะของสินทรัพย์ดิจิทัลแต่ละประเภทที่สุด ซึ่งเป็นสิ่งที่ท้าทายสำหรับผู้พิพากษา

สามารถบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัลตามกฎหมายไทยได้หรือไม่

แม้ว่ากฎหมายไทยที่เพิ่งแก้ไขไปนั้น จะยังไม่ได้บัญญัติเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัล อย่างไรก็ตาม สินทรัพย์ดิจิทัลก็ถือเป็น “ทรัพย์สิน” ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และเจ้าหนี้ตามคำพิพากษามีสิทธิได้รับชำระหนี้จากทรัพย์สินทั้งหมดของลูกหนี้ ซึ่งหมายความรวมถึงเงินและทรัพย์สินอื่นใด ดังนั้น สามารถบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัลได้ตามกฎหมายไทย นอกจากนี้ กฎหมายไทยยังไม่ได้กำหนดข้อห้ามมิให้บังคับคดีเอากับทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่าง ดังที่เห็นได้จากมาตรา ๓๐๕, ๓๐๗, ๓๐๘

และ ๓๐๙ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ส่งผลให้เกิดการบังคับคดีกับทรัพย์สินที่จับต้องไม่ได้ เช่น หลักทรัพย์ ดังนั้น จึงสามารถยึดสินทรัพย์ดิจิทัลได้ตามกฎหมายไทย

เนื่องจากสินทรัพย์ดิจิทัลมีลักษณะที่แตกต่างจากสินทรัพย์ที่จับต้องไม่ได้ประเภทอื่น ๆ การดำเนินการทางกฎหมายที่เป็นไปได้กับสินทรัพย์ดิจิทัลอาจเกี่ยวข้องกับการที่ศาลออกคำสั่งให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาส่งมอบรหัสผ่านหรือ Private Key ของกระเป๋าเงินดิจิทัลต่อศาลและเจ้าพนักงานบังคับคดี โดยใช้อำนาจศาลตามมาตรา ๒๗๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ศาลสามารถกำหนดเงื่อนไขในคำสั่งเพื่อยึดสินทรัพย์ดิจิทัลได้ เช่น กำหนดให้ลูกหนี้แจ้งข้อมูลเกี่ยวกับกระเป๋าเงินดิจิทัลและรหัสผ่านของตน อย่างไรก็ตาม หากลูกหนี้ปฏิเสธที่จะให้ข้อมูลดังกล่าว ศาลไม่อาจมีคำสั่งให้จำคุกลูกหนี้นั้นได้

ความท้าทาย

๑. ยังไม่มีบทบัญญัติเฉพาะที่กำกับดูแลการบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัล
๒. ปัจจุบันยังไม่มีคดีที่ศาลยุติธรรมของประเทศไทยตัดสินเกี่ยวกับการบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัล
๓. ปัญหาเกี่ยวกับการบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัลจะเกิดขึ้นเมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีได้รับสินทรัพย์ดิจิทัลจากลูกหนี้ตามคำพิพากษาแล้ว แต่ไม่มีกระเป๋าเงินดิจิทัลของรัฐบาลเพื่อใช้ในการจัดเก็บและรักษาทรัพย์สินดังกล่าวได้อย่างปลอดภัยบุคคลภายนอก เช่น ผู้ให้บริการแพลตฟอร์ม สามารถยื่นคำร้องคัดค้านการยึดสินทรัพย์ดิจิทัลนั้นได้ ดังนั้น ข้อกฎหมายที่กำหนดผู้มีสิทธิยื่นคำร้องเช่นว่า ควรได้รับการแก้ไขด้วยเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

๑. เพิ่ม “สินทรัพย์ดิจิทัล” ในนิยามของคำว่า “ทรัพย์สิน” ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไทย
๒. แก้ไขหรือกำหนดกฎหมายเฉพาะสำหรับการบังคับคดีสินทรัพย์ดิจิทัล
๓. สร้างกระเป๋าเงินดิจิทัลของรัฐบาลเพื่ออำนวยความสะดวกในการยึดสินทรัพย์ดิจิทัลในอนาคต
๔. เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัลแก่ผู้พิพากษาและบุคลากรด้านกฎหมายของไทย

หัวข้อที่ ๕ การบรรยายพิเศษจากประธานสภาเจ้าพนักงานบังคับคดีระหว่างประเทศ “การบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัล”

โดย Mr. Marc Schmitz ประธานสภาเจ้าพนักงานบังคับคดีระหว่างประเทศ

สภาเจ้าพนักงานบังคับคดีระหว่างประเทศ (UIIJ) จัดตั้งขึ้นในปี ค.ศ. ๑๙๕๒ โดยมีวัตถุประสงค์ คือ การเป็นตัวแทนของประเทศสมาชิกในองค์การระหว่างประเทศต่าง ๆ เช่น องค์การสหประชาชาติ ธนาคารโลก กองทุนการเงินระหว่างประเทศ หรือที่ประชุมแห่งกรุงเฮกว่าด้วยกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล รวมทั้งการสร้างเชื่อมั่นในการร่วมมือกับองค์การวิชาชีพระดับชาติต่าง ๆ การส่งเสริมและสนับสนุนสนธิสัญญาระหว่างประเทศ ควบคู่ไปกับประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกระบวนการทางกฎหมายและการบังคับคดีภายในประเทศ อันมีเป้าหมายเป็นการพัฒนาและปรับปรุงกฎหมายดังกล่าว รวมทั้ง ส่งเสริมแนวคิด โครงการ และกิจกรรมที่ช่วยผลักดันและยกระดับสถานะและโครงสร้างของเจ้าพนักงานบังคับคดีและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง UIIJ มุ่งแสวงหาแนวทางในการปฏิบัติงานด้านการบังคับคดีที่ดีจากบรรดาประเทศสมาชิก และส่งเสริมให้เป็นมาตรฐานในระดับสากล เสริมสร้างหลักนิติธรรมให้แข็งแกร่งโดยการเสนอความช่วยเหลือจากความเชี่ยวชาญในการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมและการฝึกอบรมเจ้าพนักงานบังคับคดีและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์ของแนวปฏิบัติสากลในการบังคับคดี (the Global Code of Enforcement) คือ การกำหนดหลักการสากลที่รัฐควรนำไปปรับใช้กับกฎหมายภายในประเทศของแต่ละรัฐ เพื่อใช้บังคับกับการบังคับคดีตามคำพิพากษาศาลและสัญญา อีกทั้งยังเป็นการกำหนดนิยามในหลักการที่ใช้บังคับกับทุกแง่มุมของการบังคับคดีในทางแพ่งและพาณิชย์ อย่างไรก็ตาม การดำเนินการทางอาญาและทางปกครองไม่อยู่ภายใต้บังคับของแนวปฏิบัตินี้ เว้นเสียแต่กฎหมายภายในของรัฐนั้น อนุญาตให้ใช้มาตรการบังคับคดีทางแพ่งได้ โดยมีคณะกรรมการวิชาการของ UIIJ อันประกอบด้วยศาสตราจารย์ผู้มีชื่อเสียงจากมหาวิทยาลัยทั่วโลก เป็นคณะกรรมการที่ได้รับมอบหมายให้ร่างแนวปฏิบัติสากลในการบังคับคดีดังกล่าว

อย่างไรก็ดี ผู้ปฏิบัติงานด้านการบังคับคดีต่างได้รับผลกระทบอย่างมากจากการนำกระบวนการยุติธรรมและกระบวนการบังคับคดีเข้าสู่ระบบดิจิทัล ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารหรือการให้บริการเกี่ยวกับเอกสารผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ การเข้าถึงระบบทะเบียนอิเล็กทรอนิกส์ การทำให้ขั้นตอนการบังคับคดีเป็นกระบวนการอิเล็กทรอนิกส์ การบริหารจัดการการทำงานของผู้ปฏิบัติงานในรูปแบบดิจิทัล หรือการใช้ปัญญาประดิษฐ์เพื่อทำการบังคับคดีแบบอัตโนมัติ นอกจากนี้ สินทรัพย์ในรูปแบบใหม่กำลังปรากฏขึ้นพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ระบบดิจิทัลนี้ ทำให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านการบังคับคดีจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานให้สอดคล้องกับสินทรัพย์ดิจิทัลซึ่งโดยธรรมชาติมีความเป็นสากล ดังนั้น แนวปฏิบัติสากลในการบังคับคดีดิจิทัล (The Global Code of Digital Enforcement) จึงเสนอกระบวนการมาตรฐานในการยึดหรืออายัดสินทรัพย์คริปโท

การบังคับคดีดิจิทัลเป็นคำศัพท์ที่ใช้ในแนวปฏิบัติฉบับนี้ ไม่เพียงแต่หมายถึงประเด็นเกี่ยวกับกระบวนการบังคับคดี (“การบังคับคดีทางอิเล็กทรอนิกส์”) เท่านั้น แต่ยังหมายความรวมถึงประเด็นเชิงเนื้อหา (“การบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัล”) ด้วย นอกจากนี้ ทั้งสองประเด็นยังอาจเกิดขึ้นพร้อมกันได้ (“การบังคับคดีทางอิเล็กทรอนิกส์เอากับสินทรัพย์ดิจิทัล”) แนวปฏิบัติสากลสำหรับการบังคับคดี (เล่มที่ ๒) จึงถูกนำเสนอในการประชุมคองเกรสนานาชาติของสภาเจ้าพนักงานบังคับคดีระหว่างประเทศ ในปี ๒๐๒๑ ณ ประเทศคูเวต

และหลังจากนั้น ในเดือนพฤษภาคม ๒๐๒๔ แนวปฏิบัติสากล ๓ เล่มที่ ๓ ถูกนำเสนอต่อที่ประชุมคองเกรสนานาชาติของสภาเจ้าพนักงานบังคับคดีระหว่างประเทศ ครั้งที่ ๒๕ ณ เมืองริโอเดอจาเนโร ซึ่งมีเนื้อหาหลักเกี่ยวกับมาตรฐานทางจริยธรรมและวิชาชีพสำหรับเจ้าพนักงานบังคับคดีและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

หลักการทั่วไปของแนวปฏิบัติสากลในการบังคับคดีดิจิทัลและการบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัล

การบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัลจำเป็นต้องระวางเป็นพิเศษในการให้ความเคารพต่อสิทธิขั้นพื้นฐานด้วยเหตุนี้ แนวปฏิบัติสากลในการบังคับคดีดิจิทัลจึงได้กล่าวถึงหลักจริยธรรมในการใช้งานระบบดิจิทัลบางประการเอาไว้ในมาตรา ๓๖ ดังนี้

- **การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์** กำหนดภาระหน้าที่หลายประการ เช่น การพัฒนาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่แต่ละบุคคลได้เจริญเติบโตโดยไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่บุคคลนั้น ดังนั้น จึงจำต้องตระหนักถึงความจำเป็นในการกำหนดนิยามและจำกัดขอบเขตการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลบางประการ โดยคำนึงถึงความต้องการและความคาดหวังที่สมเหตุสมผลของแต่ละบุคคล เพื่อให้พวกเขามีโอกาสสิทธิในการตัดสินใจ

- **การไม่เลือกปฏิบัติ ความเป็นธรรม และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน:** บุคคลและกลุ่มต่าง ๆ จะต้องไม่ถูกเลือกปฏิบัติด้วยเหตุที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ชอบด้วยจารีตประเพณีอันดี ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม ทุกคนต้องมีสิทธิในการเข้าถึงผลประโยชน์และข้อดีของการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ระบบดิจิทัลและปัญญาประดิษฐ์อย่างเท่าเทียมกัน

- **ความโปร่งใสและการคาดการณ์ได้:** ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต้องได้รับข้อมูลอย่างเพียงพอ โดยใช้ภาษาที่พวกเขาเข้าใจ เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ รูปแบบ และความเป็นไปได้ในการนำระบบไปใช้

- **คุณภาพและความปลอดภัย:** แหล่งข้อมูลต้องมาจากฝ่ายนิติบัญญัติ หลักการทางนิติศาสตร์ รวมถึงข้อมูลทางกฎหมายที่ผ่านการรับรองแล้วเท่านั้น

- **การเคารพข้อมูลส่วนบุคคลและความเป็นส่วนตัว:** บุคคลต้องได้รับการคุ้มครองจากความเสียหายจากการถูกเฝ้าติดตามหรือการบุกรุกความเป็นส่วนตัว และจากการรวบรวมและเก็บบันทึกถาวรข้อมูลส่วนบุคคล ระบบอัจฉริยะต้องรับประกันการเก็บข้อมูลเป็นความลับและการทำให้โปรไฟล์ส่วนบุคคลไม่สามารถระบุตัวตนได้

- **ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ:** ระบบอัตโนมัติควรได้รับการพัฒนาและใช้งานเพื่อให้บริการเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของสังคมเท่านั้น โดยต้องสร้างผลลัพธ์ที่สอดคล้องกันกับค่านิยมที่หลากหลายและสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน รวมทั้งรับประกันเงื่อนไขที่จำเป็นต่อชีวิต ความเจริญรุ่งเรืองอย่างต่อเนื่องของมนุษยชาติ และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเอาไว้สำหรับคนรุ่นต่อไป

- **ความไว้วางใจ:** ระบบการประมวลผลของปัญญาประดิษฐ์ต้องมีความปลอดภัย เชื่อถือได้และแข็งแกร่งพอที่จะรับมือและแก้ไขข้อผิดพลาดได้ องค์กรที่ได้รับการสนับสนุนจากสาธารณะควรนำกระบวนการรับรองมาใช้เพื่อให้แน่ใจว่า ระบบปัญญาประดิษฐ์จะเป็นไปตามมาตรฐานจริยธรรม

- **ความเป็นกลางทางเทคโนโลยี:** ระบบการประมวลผลต้องยึดตามหลักการของความเป็นกลางและความซื่อสัตย์ เพื่อให้สามารถเข้าถึงวิธีการในการประมวลผลข้อมูลได้

- **สิทธิในการติดต่อทางกายภาพกับเจ้าพนักงานบังคับคดีและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง:** ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบังคับคดีใด ๆ รวมถึงกระบวนการทางดิจิทัล จึงจะต้องได้รับการรับรองเสมอ การแปลงกระบวนการบังคับคดีให้เป็นระบบดิจิทัล ไม่ควรลดทอนสิทธิของคุณในยื่นคำร้องต่อผู้พิพากษา ไม่ว่าจะเพื่อ

ขอให้เล็งโทษการกระทำโดยมิชอบ ขอให้ตรวจสอบความได้สัดส่วนของมาตรการบังคับคดี หรือเพื่อขอลงความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น

สิ่งสำคัญ คือ การบังคับคดีทางดิจิทัลควรดำเนินการในลักษณะที่ใกล้เคียงกับการบังคับคดีแบบดั้งเดิมให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ นอกจากนี้ หลักการบังคับคดีแบบดั้งเดิมยังนำไปใช้ในระบบการบังคับคดีดิจิทัลด้วยเช่นกัน: หลักความได้สัดส่วน (มาตรา ๓๘) สิทธิและการคุ้มครองคู่ความและบุคคลภายนอก (มาตรา ๓๙) หน้าที่ของลูกหนี้ในการให้ความร่วมมือ(มาตรา ๔๓) และหน้าที่ของบุคคลภายนอกที่ต้องให้ความร่วมมือ (มาตรา ๔๔)

ในประเด็นหน้าที่ของลูกหนี้ในการให้ความร่วมมือ นั้น แนวปฏิบัติสากลนำเสนอการบังคับคดีรูปแบบใหม่ที่เรียกว่า การบังคับคดีแบบมีส่วนร่วม เนื่องจากสิทธิในการบังคับคดีไม่จำเป็นต้องดำเนินการบังคับคดีเสมอไป หรือต้องดำเนินการโดยอัตโนมัติในทุกกรณี ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา วิกฤตการณ์ด้านการเงินจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-๑๙ แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของแนวคิดใหม่ เช่น การบังคับคดีผ่านการ "การเจรจา" และการบังคับคดีแบบ "มีส่วนร่วม" กล่าวคือ การมีส่วนร่วมของลูกหนี้ในกระบวนการบังคับคดี เครื่องมือเหล่านี้ควรดำรงอยู่ควบคู่ไปกับพัฒนาการด้านเทคโนโลยี เนื่องจาก การบังคับคดีแบบ "มีส่วนร่วม" ได้กลายเป็นสิ่งจำเป็นในคดีที่มีการบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คดีเกี่ยวกับสกุลเงินดิจิทัลซึ่งติดตามได้ยาก

การแปลงกระบวนการด้านยุติธรรมเข้าสู่ระบบดิจิทัลและกระบวนการบังคับคดีแบบใหม่ที่ใช้บังคับกับสินทรัพย์ดิจิทัล ส่งผลให้ขอบเขตงานของเจ้าพนักงานบังคับคดีเปลี่ยนแปลงไปด้วย ดังนี้

- พันธกรณีในความร่วมมือข้ามพรมแดน (มาตรา ๔๒) เพราะสินทรัพย์ดิจิทัลสามารถเคลื่อนที่จากประเทศหนึ่งไปอีกประเทศหนึ่งหรือแม้กระทั่งจากทวีปหนึ่งไปยังอีกทวีปหนึ่งได้ด้วยการคลิกเมาส์เพียงครั้งเดียว และภายในเสี้ยววินาที เราจึงต้องการความร่วมมือระหว่างประเทศระหว่างเจ้าพนักงานบังคับคดีและกรอบทางกฎหมายเพื่อควบคุมกระบวนการนี้

- กฎหมายภายในประเทศควรให้เจ้าพนักงานบังคับคดีหรือผู้มีหน้าที่ในการบังคับคดีสามารถใช้งานเครื่องมือทางดิจิทัลในการปฏิบัติงานได้ (มาตรา ๔๗)

- กฎหมายภายในประเทศควรให้เจ้าพนักงานบังคับคดีหรือผู้มีหน้าที่ในการบังคับคดีสามารถเสนอให้ใช้การไกล่เกลี่ยทางออนไลน์ได้ รวมถึงการไกล่เกลี่ยหลังศาลมีคำพิพากษา หรือบริการเจรจาฟื้นฟูหนี้ (มาตรา ๔๘)

- กฎหมายภายในประเทศควรกำหนดไว้เป็นการเฉพาะให้จัดตั้งองค์กรวิชาชีพ เพื่อสร้างความมั่นใจว่าเจ้าพนักงานบังคับคดีหรือผู้มีหน้าที่บังคับคดีทุกคน จะได้รับการฝึกอบรมอย่างเหมาะสมในการใช้เครื่องมือดิจิทัล และเจ้าพนักงานทุกคนควรมีเครื่องมือที่เพียงพอเพื่อให้สามารถมีส่วนร่วมในการทำให้กระบวนการยุติธรรมเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ระบบดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งหมายความรวมถึงการสร้างระบบทะเบียนกลางทางอิเล็กทรอนิกส์ที่เชื่อมโยงกับเจ้าพนักงานบังคับคดีโดยตรง (มาตรา ๕๑)

- เจ้าพนักงานบังคับคดีควรเคารพการรักษาความลับของข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้รับระหว่างการบังคับคดีในขณะเดียวกัน เจ้าพนักงานบังคับคดีควรสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อประกอบการดำเนินการกระบวนการบังคับคดีได้ตามกฎหมายภายในประเทศและตราสารระหว่างประเทศ (มาตรา ๕๓)

- ความเป็นไปได้ในการปรับใช้มาตรการบังคับคดีดิจิทัลเข้ากับกระบวนการแบบดั้งเดิม (มาตรา ๕๒) กล่าวคือ ควรมีความเชื่อมโยงระหว่างการบังคับคดีทั้งสองรูปแบบ กล่าวคือ เมื่อมีการเริ่มต้นยึดหรือบังคับคดีด้วยมาตรการอื่นในรูปแบบดิจิทัลและมีข้อยุ่งยากเกิดขึ้น กระบวนการบังคับคดีควรสามารถดำเนินต่อไปได้

ในลักษณะที่ไม่ใช้ดิจิทัล โดยไม่กระทบขั้นตอนที่ได้ดำเนินการไปแล้ว ในทางกลับกัน ขั้นตอนการบังคับคดีที่ไม่ใช้รูปแบบดิจิทัลก็ควรจะสามารถดำเนินต่อไปในรูปแบบดิจิทัลได้เช่นกัน

- ต้องกำหนดค่าธรรมเนียมในการบังคับคดีทางดิจิทัลเพื่อให้คาดการณ์ได้ โปร่งใสและสมเหตุสมผล

(มาตรา ๖๐)

แนวปฏิบัติสากลในการบังคับคดีดิจิทัลและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี

วิกฤตการณ์เชื้อไวรัสโควิด-๑๙ ได้เผยให้เห็นว่า เทคโนโลยีใหม่ ๆ มีความจำเป็นต่อการรักษาความสัมพันธ์ของมนุษย์เมื่อการพบเจอกันต่อหน้าไม่สามารถทำได้ได้อีกต่อไป อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าระบบเทคโนโลยีสารสนเทศจะจัดให้มีการดำเนินการแบบอัตโนมัติในแต่ละสำนักงาน แต่กระบวนการยุติธรรมในส่วนสำคัญของประเทศในระดับโลกยังคงอยู่ในรูปแบบกระดาษและประมวลผลด้วยแฟ้มข้อมูลกระดาษ เช่น การออกคำพิพากษาด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ที่ยังคงมีข้อจำกัด หรือข้อจำกัดในการอายัดบัญชีธนาคารหรือเงินเดือนด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์

การพัฒนาเพียงกรอบวิธีการสำหรับการยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้น ยังไม่เพียงพอให้ระบบการบังคับคดีสินทรัพย์ดิจิทัลสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สิ่งสำคัญคือต้องมีการจัดองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบังคับคดีมีส่วนสำคัญเช่นกัน ดังนั้น แนวปฏิบัติสากล จึงให้ความสำคัญกับการสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนให้เกิดการบังคับคดีดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวอย่างร่างหลักการที่เกี่ยวกับความร่วมมือ

ฝ่ายรัฐบาลซึ่งในประเทศส่วนใหญ่คือกระทรวงยุติธรรมมีบทบาทสำคัญในการริเริ่มสร้างและปรับใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ากับการปฏิบัติงานด้านการบังคับคดี ดังนั้น จึงควรเป็นการดำเนินการร่วมกันระหว่างฝ่ายรัฐและองค์กรวิชาชีพ กลยุทธ์ในการสร้างกระบวนการยุติธรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ครอบคลุมรอบด้านเพื่อให้เจ้าพนักงานบังคับคดีสามารถใช้สิทธิตามกระบวนการในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ได้ และรัฐควรเสริมสร้างกลไกสำหรับการออกเอกสารบังคับคดีในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งหมายความรวมถึงการออกคำพิพากษาและหมายบังคับคดีอิเล็กทรอนิกส์ และการรับรองความมีผลตามกฎหมายของเอกสารอิเล็กทรอนิกส์และลายเซ็นอิเล็กทรอนิกส์ของหน่วยงานตุลาการ

การติดต่อกับหน่วยงานตุลาการและเจ้าหน้าที่ในส่วนการบริหารจัดการควรได้รับการปรับปรุงให้มีความมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น หน่วยงานตุลาการจะต้องจัดการคดีในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ และมีปฏิสัมพันธ์กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องภายใน (เจ้าพนักงานบังคับคดี) และผู้มีส่วนได้เสียภายนอก (ทนายความ) ของระบบการบังคับคดี การสร้างฐานข้อมูลคำพิพากษาจะช่วยให้มีการส่งสำเนาคำพิพากษาในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันท่วงที แต่ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่า กระบวนการยุติธรรมและการบังคับคดีในหลายประเทศยังคงดำเนินการผ่านเอกสารที่เป็นกระดาษอยู่ ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับการบังคับคดีไม่ควรถือเป็นเพียงสำเนาของเอกสารต้นฉบับเท่านั้น ประเทศต่าง ๆ ควรพัฒนากรอบกฎหมายที่ไม่ถือว่าเอกสารต้นฉบับเป็นเอกสารที่แท้จริงเพียงรูปแบบเดียว

การบังคับคดีข้ามพรมแดน (Cross border enforcement)

รัฐควรให้ความสำคัญกับแง่มุมการบังคับคดีข้ามพรมแดนมากขึ้น โดยเฉพาะเมื่อเป็นการบังคับคดีเกี่ยวกับการยึดหรืออายัดสินทรัพย์ดิจิทัล ประเทศต่าง ๆ ควรหลีกเลี่ยงการ “ป้องกัน” ตัวเองจากอิทธิพลต่างชาติด้วยการสร้างวิธีการแก้ปัญหาทางกฎหมายภายในประเทศสำหรับปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี

สารสนเทศ ตัวอย่างเช่น สินทรัพย์ดิจิทัลซึ่งใช้โดยประชากร “ทั่วโลก” และไม่ถูกจำกัดโดยขอบเขตทางภูมิศาสตร์เนื่องจากลักษณะของทรัพย์สินดังกล่าว ดังนั้น การบังคับคดีและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศจะต้องถูกปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับความท้าทายดังกล่าว ซึ่งพัฒนาการเหล่านี้ เพียงแต่จะต้องมีการออกกฎหมายที่ประสานงานระดับนานาชาติ แต่ยังคงต้องการวิธีการแก้ปัญหาที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยอำนวยความสะดวกในการสื่อสารระหว่างหน่วยงานที่ทำหน้าที่บังคับคดีต่าง ๆ

ความสามารถในการทำงานร่วมกัน (Interoperability)

ระบบการบริการจัดการคดีควรให้เจ้าพนักงานบังคับคดีสามารถส่งและรับการแจ้งเตือนเกี่ยวกับกระบวนการบังคับคดี รวมทั้งการสื่อสารทั้งหมดระหว่างหน่วยงานบังคับที่บังคับคดีข้ามพรมแดนที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ระบบดังกล่าวยังคงควรให้เจ้าพนักงานบังคับคดีสามารถเข้าถึงฐานข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกค้านี้ทั้งหมดได้โดยตรง เช่น การถ่ายภาษี การเงิน ประกันสังคม ทะเบียนรถยนต์ อสังหาริมทรัพย์ และทรัพย์สินอื่น ๆ บัญชีธนาคาร รวมถึงสินทรัพย์ดิจิทัล จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างระบบทะเบียนกลางสำหรับสินทรัพย์ดิจิทัล

การเข้าถึงข้อมูลผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์

นอกเหนือจากระบบการบังคับคดีแล้ว ยังมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องทำให้ระบบทะเบียนที่มีอยู่สามารถเข้าถึงได้ผ่านช่องทางดิจิทัลด้วย เนื่องจากมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการบังคับคดีอิเล็กทรอนิกส์ (e-enforcement) ซึ่งต้องรับความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่าง ๆ ทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน

ประเทศต่าง ๆ ควรพิจารณาการจัดตั้งระบบทะเบียนลูกหนี้หรือระบบทะเบียนการยึดทรัพย์ เพื่อช่วยเหลือเชิงค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น เนื่องจากเจ้าหนี้จะสามารถพิจารณาขั้นตอนทางกฎหมายหรือการบังคับคดีที่จำเป็นต้องดำเนินการกับลูกหนี้ที่มีสถานะทางการเงินไม่มั่นคงได้ตั้งแต่วินิจฉัยเริ่มต้นของคดี

อย่างไรก็ดี การค้นหาสินทรัพย์ดิจิทัลเพื่อดำเนินการยึดหรืออายัดต่อไปนั้น ยังคงมีข้อจำกัดอยู่ เช่น ในการอายัด Private Key ของกระเป๋าเงินบิตคอยน์ อาจจำเป็นต้องค้นหาในคอมพิวเตอร์หรือโทรศัพท์มือถือ ซึ่งแนวปฏิบัติสากลแนะนำให้เจ้าพนักงานบังคับคดีต้องมีสิทธิ์เข้าถึงคลังสินทรัพย์ดิจิทัลของลูกค้าและอาจขอให้ผู้เชี่ยวชาญช่วยค้นหาวิธีการเข้าถึงคลังสินทรัพย์ดิจิทัลเหล่านั้นได้

การยึด/อายัดสินทรัพย์ดิจิทัล (Attachment of crypto assets)

ในการยึดหรืออายัดสินทรัพย์ดิจิทัลและการเข้าถึงสินทรัพย์ดังกล่าว ประเทศต่าง ๆ จำเป็นต้องพัฒนากฎหมาย โดยพิจารณาจากลักษณะความเป็นสากลของสินทรัพย์ดิจิทัล ซึ่งจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือและการประสานงานระหว่างประเทศเป็นอย่างดี

ในประเด็นนี้ แนวปฏิบัติสากลว่าด้วยการบังคับคดีดิจิทัลในมาตรา ๘๒ แนะนำให้สร้างระบบทะเบียนสินทรัพย์ดิจิทัลแห่งชาติ และในมาตรา ๘๓ แนะนำให้ในกรณีที่ยังไม่มีทะเบียนสินทรัพย์ดิจิทัลแห่งชาติ กฎหมายภายในประเทศกำหนดหน้าที่ให้ลูกหนี้ต้องแถลงสินทรัพย์ดิจิทัลของตนต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีหน้าที่เดียวกันนี้ควรตกเป็นของประชาชนทุกคนที่เป็นเจ้าของหรือบริหารจัดการสินทรัพย์ดิจิทัลด้วย

นอกจากนี้ กฎหมายภายในประเทศควรกำหนดบทลงโทษสำหรับการไม่แถลงสินทรัพย์ดิจิทัล เช่น การกำหนดค่าปรับ หรือมาตรการทางเลือกอื่น ๆ (เช่น การถอนหนังสือเดินทางหรือใบขับขี่ชั่วคราว เป็นต้น) การจำกัดเสรีภาพ (ทางกายภาพ) เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งของบทลงโทษที่สามารถกำหนดได้หากสอดคล้องกับ

ธรรมเนียมปฏิบัติทางกฎหมายของรัฐ หากลูกหนี้ปฏิเสธที่จะให้ความร่วมมือในการดำเนินการตามคำบังคับ ควรเป็นองค์ประกอบความผิดทางอาญาในคดีล้มละลายของลูกหนี้ดังกล่าวด้วย

กระบวนการในการยึดหรืออายัดสินทรัพย์ดิจิทัลตามแนวปฏิบัติสากล

แนวปฏิบัติสากลฉบับนี้ แยกความแตกต่างระหว่างการยึดหรืออายัดสินทรัพย์ดิจิทัลที่ถือครองโดยบุคคลภายนอก (เช่น แพลตฟอร์มให้บริการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินทรัพย์ดิจิทัล) และการยึดหรืออายัดสินทรัพย์ดิจิทัลที่ถือครองโดยลูกหนี้เอง

ในกรณีแรก การแจ้งเตือนเกี่ยวกับเอกสารการยึดหรืออายัดทรัพย์สินต่อบุคคลภายนอก ควรทำให้ไม่สามารถดำเนินการกับสินทรัพย์ดิจิทัลได้ตามบทลงโทษตามกฎหมายภายในประเทศที่สามารถใช้บังคับได้ และบุคคลภายนอกนี้ควรมีหน้าที่ต้องจัดทำรายการสินทรัพย์ซึ่งครอบคลุมถึงสินทรัพย์ดิจิทัลและรหัสเข้าถึง ไม่ว่าจะรหัสดังกล่าวจะเป็นกุญแจสาธารณะหรือกุญแจส่วนตัวก็ตาม

กรณีที่สอง กฎหมายภายในประเทศควรระบุว่า เจ้าพนักงานบังคับคดีมีสิทธิเข้าถึงสินทรัพย์ดิจิทัลบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์ทั้งหมดที่ถือครองโดยลูกหนี้ ไม่ว่าจะอยู่ที่ใดก็ตาม นอกจากนี้ กฎหมายภายในประเทศยังควรระบุว่าเจ้าพนักงานบังคับคดีอาจได้รับความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศได้

การขายทอดตลาดสินทรัพย์ดิจิทัล (Public auction of digital assets)

มาตรา ๙๑ ของแนวปฏิบัติสากลนี้ ระบุว่า เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาคัดค้าน และภายในกำหนดระยะเวลาตามกฎหมายภายในประเทศ สินทรัพย์ดิจิทัลนั้น

- ควรถูกโอนย้ายไปยังเจ้าหนี้ตามคำขอของเจ้าหนี้เอง ภายใต้การกำกับดูแลของเจ้าพนักงานบังคับคดี และถือเป็นการชำระหนี้รูปแบบหนึ่ง

- ควรถือเป็นทรัพย์สินสามารถขายทอดตลาดได้โดยเจ้าพนักงานบังคับคดีผ่านแพลตฟอร์มซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลที่ได้รับอนุญาตจากหน่วยงานที่มีอำนาจ เจ้าพนักงานบังคับคดีสามารถออกคำสั่งให้บุคคลภายนอก (แพลตฟอร์ม) ดำเนินการขายทอดตลาดสินทรัพย์ได้ โดยการจัดทำเอกสารรับรองการไม่มีข้อโต้แย้ง หรือคำพิพากษาของศาลที่ตัดสินข้อพิพาทและอนุญาตให้ขายทอดตลาดได้ หรือ

- ควรจัดเป็นสินทรัพย์ที่สามารถขายทอดตลาดได้โดยกระบวนการยุติธรรมอื่นใดตามกฎหมายภายในประเทศ

โดยสรุป การบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัลยังคงเป็นหนทางที่ยาวไกลและคงไม่ง่ายนัก เราจำเป็นต้องมีกฎหมายที่สอดคล้องกันในระดับสากล มิฉะนั้น จะเป็นการปล่อยให้โลกยุคดิจิทัลขึ้นอยู่กับลูกหนี้ที่ไม่ซื่อสัตย์ และสามารถหลีกเลี่ยงหนีจากภาระผูกพันทางกฎหมายในการชำระหนี้ได้

หัวข้อที่ ๖ การอภิปรายแบบกลุ่ม “แนวโน้ม ความท้าทายและโอกาสในการจัดการกับสินทรัพย์ดิจิทัลของนานาชาติ”

ดำเนินรายการโดย นางสาวพรวิภา ภักดีอาษา นักวิชาการเงินและบัญชีชำนาญการ กองติดตามทรัพย์สินในคดีล้มละลายและประเมินราคาทรัพย์สินกรมบังคับคดี

ผู้ร่วมอภิปราย ๔ ท่าน ได้แก่

๑. อาจารย์พีริยะ สัมพันธ์รักษ์ ประธาน Right Shift

๒. Mr. Rithy Pich ผู้อำนวยการกอง หน่วยงานกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แห่งราชอาณาจักรกัมพูชา
 ๓. ศาสตราจารย์ Louise Gullifer KC (hon), FBA ศาสตราจารย์อาวุโส ด้านกฎหมายอังกฤษ มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์
 ๔. Mr. Song (Levi) GAO นิติกรประจำที่ประชุมกรุงเฮกว่าด้วยกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล (HCCH) สำนักงานภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก

**คุณพิริยะ
 สัมพันธ์รักษ์**

คำถามที่ ๑: คุณมองการจัดการสินทรัพย์ดิจิทัลในปีต่อ ๆ ไปอย่างไร และอะไรเป็นความท้าทายและโอกาสเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัล

อ้างอิงจากสถานการณ์ Bitcoin ในประเทศไทย เรามีกรอบการกำกับดูแลที่แข็งแกร่งซึ่งวางรากฐานเอาไว้ตั้งแต่ปี ๒๕๖๐ เพื่อใช้ในการบริหารจัดการสินทรัพย์ดิจิทัล พระราชกำหนดดังกล่าวมีความชัดเจนและมีผลบังคับใช้แล้ว ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ธุรกิจมากมายรวมถึงศูนย์ซื้อขายแลกเปลี่ยนสินทรัพย์ดิจิทัลเติบโตขึ้นอย่างมาก

อย่างไรก็ดี ประเด็นที่น่ากังวล คือ การจำแนกประเภทของสินทรัพย์ดิจิทัลและวิธีดำเนินการต่อสินทรัพย์ดิจิทัลตามกฎหมาย การรับรู้ที่มีต่อสินทรัพย์ดิจิทัลจากมุมมองของหน่วยงานกำกับดูแลและจากมุมมองทางธุรกิจมีความแตกต่างกัน ในมุมมองทางธุรกิจนั้น สินทรัพย์ดิจิทัลถือเป็นเครื่องมือในการลงทุนอย่างหนึ่งที่ใช้ในการซื้อขายแลกเปลี่ยน สินทรัพย์ดิจิทัลได้รับการบริหารจัดการอย่างสินทรัพย์เชิงกำไรที่สามารถแลกเปลี่ยนไปมาบนแพลตฟอร์มซื้อขายแลกเปลี่ยนได้ และประชาชนอาจสูญเสียเงินหรือทำกำไรจากสินทรัพย์ได้ แต่กฎระเบียบจำนวนมากให้ความสำคัญกับการควบคุมแพลตฟอร์มซื้อขายแลกเปลี่ยน หรือการควบคุมธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลนั่นเอง ช่องโหว่ประการหนึ่งในประเด็นนี้ คือ กฎระเบียบเหล่านั้นไม่ได้คำนึงถึงลักษณะการใช้งานสินทรัพย์ดิจิทัลในลักษณะอื่น ๆ เช่นกรณีของ Bitcoin ซึ่งถูกสร้างขึ้นเพื่อให้เป็นเงินในรูปแบบดิจิทัลที่เป็นสากล เป็นกลาง ไร้พรมแดน ไม่ถูกแทรกแซงได้โดยง่าย และไม่สามารถถูกลดมูลค่าลงได้ด้วยการจัดพิมพ์ธนบัตรเพิ่ม ธุรกิจจำนวนมากจึงกำลังมองหาวิธีการใช้งาน Bitcoin ที่ไม่ใช่เพื่อการลงทุนและไม่ใช่เพื่อการเก็งกำไร แต่เพื่อสำรองค่าหรืออาจเป็นเพียงเพื่อใช้ในการทำธุรกรรมในต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม ด้วยกฎระเบียบทั้งหลายในประเทศไทยที่มุ่งปฏิบัติต่อสินทรัพย์ดังกล่าวในฐานะวัตถุที่ใช้ในการซื้อขายแลกเปลี่ยน จึงไม่มีความชัดเจนว่าจะใช้งาน Bitcoin ในลักษณะดังกล่าวข้างต้นอย่างไร ตัวอย่างเช่น บริษัท Right Shift .ซึ่งยอมรับการชำระเงินด้วย Bitcoin แต่เกิดประเด็นปัญหาว่าจะบันทึกการบัญชีสินทรัพย์อย่างไร หรือจะดำเนินการอย่างไรเมื่อเกิดการฉ้อโกงขึ้น ยังคงมีกฎระเบียบต่าง ๆ ที่ไม่เข้ากันนัก และเป็นอุปสรรคขัดขวางและเหนี่ยวรั้งไม่ให้ธุรกิจไทยปรับตัวเข้าใช้งานสินทรัพย์ดิจิทัลได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ และไม่สามารถเข้าถึงโอกาสและศักยภาพในการเข้าร่วมตลาดโลกที่กำลังเติบโตในอุตสาหกรรมดิจิทัลได้

คำถามที่ ๒: คุณอยากพูดอะไรกับผู้ที่ยังไม่คุ้นเคยกับสินทรัพย์ดิจิทัลในขณะนี้ พวกเขาจะเตรียมตัวเข้าสู่ของยุคสินทรัพย์ดิจิทัลได้อย่างไร

สินทรัพย์ดิจิทัลนั้นมีอยู่ทั่วโลกและไม่มีพรมแดน จึงมีปัญหาเกี่ยวกับเขตอำนาจศาล การบังคับใช้สิทธิทางกฎหมายเดิมที่ขึ้นอยู่กับเขตอำนาจศาล แต่สินทรัพย์ดิจิทัลไม่ได้ตั้งอยู่ที่ใดเป็นการเฉพาะ เช่น Bitcoin ซึ่งมี node ที่กระจายไปทั่วโลก ไม่ได้ตั้งอยู่ในที่ใดที่หนึ่ง ดังนั้น จึงมีปัญหาในกำกับดูแลหรือให้บริการทางกฎหมายกับคดีที่เกี่ยวข้องกับ Bitcoin ซึ่ง Bitcoin และสินทรัพย์ดิจิทัลอื่น ๆ ส่วนใหญ่ไม่มีข้อจำกัดเรื่องพรมแดน จึงต้องพิจารณากันใหม่ว่าจะดำเนินการในแง่กฎหมายอย่างไร ดังนั้น หากกล่าวถึงผู้ที่ไม่คุ้นเคยกับสินทรัพย์ดิจิทัลนัก โดยส่วนตัวเห็นว่า หมายถึงหน่วยงานกำกับดูแล

คำถามที่ ๓: เมื่อคุณกล่าวถึงพรมแดน ในฐานะ Bitcoiner คุณคาดหวังให้รัฐฝ่ายนิติบัญญัติ และหน่วยงานกำกับดูแลสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการเปลี่ยนแปลงนี้อย่างไร

ผู้คนเป็นเจ้าของเงินของตัวเองและสามารถเข้าถึงเงินที่หาอย่างยากลำบากนั้นได้จากทุกที่ในโลก การกระทำเช่นนี้ควรผิดกฎหมายหรือเป็นปัญหาหรือไม่ หรือปัญหาอยู่ที่การโจรกรรม การฉ้อโกง การขโมย และการหลอกลวงมากกว่า กรณีดังกล่าวข้างต้นเป็นอาชญากรรมที่พิสูจน์ได้ หน่วยงานกำกับดูแลทางกฎหมายและผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายควรมุ่งเน้นไปที่การสร้างความปลอดภัยให้กับผู้ที่ใช้งานสินทรัพย์ระดับโลกเหล่านี้ โดยการกำหนดวิธีจัดการกับปัญหาที่แท้จริง การพยายามนำ Bitcoin มาใส่ในกรอบความคิดทางกฎหมายไม่ใช่หนทางในการแก้ไขปัญหา แต่เมื่อเกิดปัญหาที่แท้จริงขึ้น เช่น เมื่อผู้คนถูกขโมย Bitcoin หรือเมื่อผู้คนถูกเอีกรหัสส่วนตัวพวกเขาควรมีที่พึ่ง และควรมีมาตรฐานสากลที่ผู้กำกับดูแลและเจ้าหน้าที่ตำรวจจากประเทศต่าง ๆ สามารถทำงานร่วมกันได้

คำถามที่ ๔: การประชุมที่จะเกิดขึ้นในปีของคุณเกี่ยวข้องกับอะไร?

ประเด็นหลักของการประชุม คือ พัฒนาการของ Bitcoin ในปีที่ผ่านมา มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเกิดขึ้นมากมาย รวมทั้งกรณีตัวอย่างของ Bitcoin และการใช้งานจริงว่าพวกเขาใช้ Bitcoin ไปเพื่ออะไรบ้าง เพื่อการออม เพื่อการคงมูลค่า หรือใช้เพียงเพื่อเก็งกำไร หรือเพื่อวัตถุประสงค์อื่นเท่านั้น Bitcoin สามารถช่วยเหลือภาคส่วนต่าง ๆ ของเศรษฐกิจได้ ไม่ว่าจะเป็นการสร้างคุณค่าให้กับผู้ให้บริการดิจิทัล และทำให้สามารถรับชำระเงินได้จากทั่วโลก หรืออาจเพียงใช้เงินนั้นในการเดินทางท่องเที่ยวก็ได้ นอกจากนี้ เรายังจะกล่าวถึงภาพรวมทางกฎหมายและการยอมรับ Bitcoin ในหลายประเทศ รวมทั้งการให้ความรู้เกี่ยวกับ Bitcoin ในประเทศไทยและในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยจะมีวิทยากรซึ่งส่วนมากมาจากภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่จะมาแบ่งปันประสบการณ์เกี่ยวกับ Bitcoin การเติบโตของธุรกิจ

	<p>Bitcoin ในเอเชีย โดยแบ่งเป็นเวทีที่มีเนื้อหาขั้นพื้นฐานและขั้นสูง รวมทั้งมีเวทีหลัก เพื่อให้ผู้เข้าชมทุกระดับสามารถเข้าถึงเนื้อหาของการบรรยายได้</p> <p>คำถามที่ ๕: มีความคิดเห็นส่งท้ายเพิ่มเติมหรือไม่</p> <p>รัฐบาลไม่ควรมีอำนาจมากเกินไปในการกำกับดูแล Bitcoin และประชาชนควรสามารถปกป้องเสรีภาพของตนเองได้ แต่ต้องยอมรับว่ามีปัญหาเกิดขึ้นจริง ประชาชนถูกขโมย Bitcoin ซึ่งส่วนใหญ่มาจากอาชญากรรมระหว่างประเทศ รวมทั้งถูกหลอกลวง ถูกฉ้อโกง และสูญเสียเงินหลายล้านบาทจากมิชชาซีพออนไลน์ ประชาชนส่วนมากไม่มีที่พึ่ง เพราะยังไม่มีแนวทางที่ชัดเจนว่าจะจัดการกับกรณีเหล่านั้นอย่างไร หรือสามารถแจ้งเหตุได้ที่หน่วยงานใด ดังนั้น จึงควรเป็นงานของภาครัฐที่ต้องติดตามอาชญากรรมเหล่านั้น และติดตามดำเนินคดีในรูปแบบดังกล่าว แทนที่จะพยายามลิดรอนเสรีภาพและความเป็นส่วนตัวของประชาชน</p>
Mr. Rithy Pich	<p>แนวโน้ม ประโยชน์ และความท้าทายของสินทรัพย์ดิจิทัลทั่วโลก</p> <p>ในช่วงปีที่ผ่านมา ตลาดสินทรัพย์ดิจิทัลเติบโตขึ้นอย่างมาก โดยในปี ๒๕๖๖ มีมูลค่าตลาดเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่า หรือประมาณ ๑.๖ ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ การเพิ่มขึ้นนี้เกิดจากปัจจัยต่าง ๆ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงทางนโยบายที่อาจเกิดขึ้นจากธนาคารกลางของสหรัฐ การที่ผู้เล่นทางการเงินรายใหญ่อย่าง BlackRock เข้าสู่ตลาด Bitcoin ETF และความก้าวหน้าด้านกฎระเบียบ โดยตลาด Bitcoin มีการเติบโตที่โดดเด่นเนื่องจากมีส่วนแบ่งตลาดเพิ่มขึ้นถึง ๖๗.๔๙% บ่งบอกถึงความเป็นผู้นำที่ครองตลาด ขณะที่ส่วนแบ่งของ Ethereum ลดลงเหลือ ๒๑.๒๕% แนวโน้มที่เกิดขึ้นใหม่ยังเน้นย้ำถึงความสนใจในเหรียญโทเคนที่ไม่สามารถทดแทนได้ (NFTs) ที่เพิ่มขึ้น รวมถึงการเติบโตของ เหรียญคริปโทประเภท Stablecoin ในฐานะเครื่องมือทางการเงินที่ใช้งานได้จริง</p> <p>ประโยชน์ของสินทรัพย์ดิจิทัลมีมากมาย</p> <ul style="list-style-type: none"> • สินทรัพย์ดิจิทัลทำให้เกิดการกระจายพอร์ตการลงทุนผ่านช่องทางการลงทุนที่เป็นนวัตกรรมใหม่ เช่น NFT หรือ Stablecoin และโทเคน อสังหาริมทรัพย์ • การเพิ่มขึ้นของการเงินแบบกระจายอำนาจ (Decentralized Finance - DeFi) ทำให้การทำธุรกรรมทางการเงินไม่ถูกรวมศูนย์อีกต่อไป ผู้ใช้งานสามารถซื้อขายแลกเปลี่ยนสินทรัพย์ดิจิทัลได้โดยไม่ต้องผ่านคนกลาง การกระจายอำนาจนี้ไม่เพียงแต่ช่วยลดค่าธรรมเนียมการโอนเท่านั้น แต่ยังช่วยเพิ่มความโปร่งใสในการทำธุรกรรมทางการเงิน ในขณะที่ยังรักษาไว้ซึ่งความเป็นส่วนตัวของผู้ใช้งาน เนื่องจากการนำเทคโนโลยีบล็อกเชนมาใช้ • ตลาดสินทรัพย์ดิจิทัลช่วยส่งเสริมการลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการทางการเงิน ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการทางการเงินได้อย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น

• ภาครัฐที่ทำหน้าที่กำกับดูแลตลาดสินทรัพย์ดิจิทัลมีแหล่งรายได้ใหม่จากการเก็บภาษีการทำธุรกรรม ซึ่งเป็นการเพิ่มรายได้สาธารณะ

อย่างไรก็ดี ภาคสินทรัพย์ดิจิทัลก็ไม่ได้ปราศจากความท้าทายโดยสิ้นเชิง หนึ่งในปัญหาที่เร่งด่วนที่สุดประการหนึ่ง คือ ความไม่แน่นอนด้านกฎหมาย เนื่องจากเขตอำนาจศาลจำนวนมากยังขาดคำจำกัดความที่ชัดเจนและกฎระเบียบที่ครอบคลุมในการกำกับดูแลสินทรัพย์ดิจิทัล ความไม่แน่นอนนี้ ก่อให้เกิดความเสี่ยงทั้งต่อนักลงทุนและหน่วยงานกำกับดูแล นอกจากนี้ การเพิ่มขึ้นของสินทรัพย์ดิจิทัลยังนำมาซึ่งความเสี่ยงด้านความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ที่เพิ่มสูงขึ้น อันนำมาซึ่งความจำเป็นต้องมีมาตรการที่แข็งแกร่งเพื่อปกป้องข้อมูลที่ละเอียดอ่อนและรักษาความสมบูรณ์ของระบบดิจิทัล การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยด้านดิจิทัลก็มีความสำคัญเช่นกัน เนื่องจากระบบการจัดการสินทรัพย์ดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีการเชื่อมต่อดิจิทัลที่แข็งแกร่งและระบบการชำระเงินที่ปลอดภัย นอกจากนี้ ภาคส่วนดิจิทัลยังเผชิญกับความท้าทายด้านความรู้และความเข้าใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในภูมิภาคที่มีระดับความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับดิจิทัลและการเงินต่ำ ประการสุดท้าย การสร้างขีดความสามารถในหมู่ผู้เชี่ยวชาญที่สามารถรับมือกับความยุ่งยากซับซ้อนของสินทรัพย์ดิจิทัลได้เป็นสิ่งสำคัญสำหรับกฎระเบียบและการกำกับดูแลที่มีประสิทธิภาพ

กรอบนโยบายและกรอบกฎหมายในกัมพูชา

รัฐบาลกัมพูชาได้ดำเนินการเชิงรุกในการกำหนดนโยบายเพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจดิจิทัลและเทคโนโลยีทางการเงิน (FinTech) ด้วยกรอบนโยบาย เช่น กรอบนโยบายเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล ๒๐๒๑ - ๒๐๓๕ และนโยบายการพัฒนา FinTech ๒๐๒๓ - ๒๐๒๘ โดยหน่วยงานกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แห่งราชอาณาจักรกัมพูชา (SERC) มีบทบาทสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผ่านการกำหนดกฎระเบียบในการกำกับดูแล FinTech ซึ่งมีเครื่องมือกำกับดูแลที่สำคัญ ได้แก่ ประกาศเกี่ยวกับด้วย FinTech Regulatory Sandbox ในภาคการเงินที่ไม่ใช่ธนาคาร และแนวทางว่าด้วย FinTech Regulatory Sandbox ในภาคหลักทรัพย์

โครงการ Sandbox สำหรับหลักทรัพย์ดิจิทัล

โครงการนี้ริเริ่มโดย SERC ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของกรอบการกำกับดูแล โดย Sandbox นี้ สร้างสภาพแวดล้อมที่มีการควบคุมเพื่อให้บริษัทต่าง ๆ ได้เข้ามาทดลองนวัตกรรมหรือบริการทางการเงินภายใต้สภาวะทางการตลาดที่แท้จริง แต่อยู่ภายในพื้นที่และระยะเวลาที่กำหนด โดยมีจุดมุ่งหมายเป็นการส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมทางการเงิน เสริมสร้างประสิทธิภาพ บริหารจัดการความเสี่ยง และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชากรกัมพูชาในท้ายที่สุด หลักการของ Sandbox สำหรับหลักทรัพย์ดิจิทัล ได้แก่ การตรวจสอบให้แน่ใจว่าการทดลองเป็นนวัตกรรมและเป็น

	<p>การเพิ่มมูลค่า เป็นประโยชน์ต่อลูกค้าหรือภาคส่วนหลักทรัพย์ และไม่มี ความคล้ายคลึงกับผลิตภัณฑ์หรือบริการทางการเงินที่มีอยู่ เป็นต้น</p> <p>ปัจจุบัน SERC ได้อนุญาตให้บริษัทหนึ่งทดสอบแพลตฟอร์มการซื้อขายที่ใช้งานเทคโนโลยีบล็อกเชนภายใน Sandbox นี้ นอกจากนี้ SERC ยังกำลังตรวจสอบคำร้องขอเข้าร่วมโครงการจากผู้ให้บริการสินทรัพย์ดิจิทัลต่าง ๆ รวมถึงการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินทรัพย์ดิจิทัล การจัดการกับกระเป๋าเงิน โทเคนอสังหาริมทรัพย์ และข้อเสนอโทเคนความปลอดภัย (STO) และอื่น ๆ อีกมากมาย</p> <p>ทิศทางในอนาคต</p> <p>SERC มุ่งมั่นที่จะติดตามและเรียนรู้จากการทดสอบใน Sandbox อย่างต่อเนื่อง หน่วยงานกำกับดูแลวางแผนที่จะสรุปและบังคับใช้กฎระเบียบในการออกใบอนุญาต และการกำกับดูแลสินทรัพย์ดิจิทัล ซึ่งจะเป็นนำไปสู่โครงการเต็มรูปแบบ เช่น พันธบัตรรัฐบาล พันธบัตรบริษัท พันธบัตรสีเขียว และโทเคนอสังหาริมทรัพย์ กรอบการทำงานที่ครอบคลุมนี้ มีเป้าหมายในการสร้างตลาดสินทรัพย์ดิจิทัลที่แข็งแกร่งและโปร่งใสในกัมพูชา โดยการนำเสนอโอกาสใหม่ ๆ สำหรับการลงทุนและการเติบโตทางเศรษฐกิจ</p>
<p>ศาสตราจารย์ Louise Gullifer</p>	<p>ประเด็นกฎหมายเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัลที่เป็นความท้าทายในอนาคตอันใกล้ มี ๓ ประเด็น ได้แก่ สินทรัพย์ที่เชื่อมโยงกัน (Linked asset), กฎหมายระหว่างประเทศ แผนกคดีบุคคล (Private International Law) และ การควบคุมดูแล (Custody)</p> <p>สินทรัพย์ที่เชื่อมโยงกัน (Linked assets)</p> <p>ข้อมูลที่บันทึกอยู่ในสินทรัพย์ดิจิทัลอาจจะระบุว่าสินทรัพย์ดิจิทัลดังกล่าวเชื่อมโยงกับสินทรัพย์อื่น ๆ จึงอาจกล่าวได้ว่า สินทรัพย์ดิจิทัลดังกล่าวเป็นตัวแทนของสินทรัพย์อื่น ซึ่งการเชื่อมโยงกันนี้ได้หลายประเภท แต่ประเภทที่สำคัญที่สุด คือ การเชื่อมโยงทางกฎหมาย หากสินทรัพย์ดิจิทัลถูกโอนไปให้ A สินทรัพย์ที่ทำการเชื่อมโยงกันเอาไว้ก็จะถูกโอนไปให้ A ด้วยเช่นกัน หากการเชื่อมโยงดังกล่าวไม่มีผลบังคับใช้ตามกฎหมาย ผู้รับโอนสินทรัพย์ดิจิทัลดังกล่าวก็จะได้ไม่ได้รับโอนสินทรัพย์อื่นนั้น และหากผู้รับโอนได้ชำระเงินค่าสินทรัพย์ที่เชื่อมโยงกันไปแล้ว ผู้รับโอนก็จะเสียเงินนั้นไป แม้จะมีสิทธิเรียกร้องตามสัญญากับผู้โอน แต่สัญญาดังกล่าวจะไม่มีประโยชน์ประการใดหากไม่สามารถระบุตัวหรือไม่สามารถติดตามผู้โอนได้ หรือผู้โอนล้มละลาย</p> <p>“สินทรัพย์อื่น” แบ่งออกเป็น ๓ ประเภท ได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. สินทรัพย์ที่จับต้องไม่ได้ เช่น หุ่น ตราสารหนี้ ทรัพย์สินทางปัญญา เป็นต้น ๒. สินทรัพย์ที่จับต้องได้ เช่น ที่ดินและสินค้า ๓. สิ่งที่ไม่ใช่สินทรัพย์ เช่น NFTs หรือ สิทธิในการชมภาพที่ทุกคนสามารถรับชมได้อย่างอิสระ <p>หากสามารถเชื่อมโยงสินทรัพย์ที่กล่าวข้างต้นเข้ากับสินทรัพย์ดิจิทัลได้ย่อมเกิดประโยชน์หลายประการ ในบางเขตอำนาจศาล เช่น ฝรั่งเศส ลักเซมเบิร์ก หรือ</p>

เยอรมัน มีกฎหมายบัญญัติให้หลักทรัพย์ (ทุนหรือหนี้) สามารถออกเป็นโทเคนบนเทคโนโลยีการประมวลผลและจัดเก็บข้อมูลแบบกระจายศูนย์ (DTL) ได้ หากกฎหมายในลักษณะนี้ได้รับการพิจารณาอย่างถี่ถ้วน จะส่งผลให้เมื่อมีการโอนโทเคนดังกล่าวไปยังบุคคลอื่น หลักทรัพย์ที่เชื่อมโยงกันไว้ก็จะถูกโอนไปพร้อมกันในทุกกรณี

อย่างไรก็ตาม กรณีของหลักทรัพย์ที่เป็นทุน (หุ้น) จะแตกต่างออกไป ภายใต้กฎหมายอังกฤษ หุ้นจะต้องถูกจดทะเบียนลงในทะเบียนหุ้นของบริษัท และการจดทะเบียนดังกล่าวเป็นเงื่อนไขสำคัญในการโอนหุ้น เช่น หากสินทรัพย์ดิจิทัลโอนจาก A ไปยัง B แล้ว ตัว B จะได้รับโอนสินทรัพย์ดิจิทัล แต่หุ้นจะยังอยู่กับ A จนกว่าการโอนหุ้นจะได้จดทะเบียนลงในทะเบียนหุ้นของบริษัท

อีกตัวอย่างหนึ่ง คือ สินค้า เมื่อบุคคลต้องการเชื่อมโยงสินทรัพย์ดิจิทัลเข้ากับสินค้า เช่น ทองแท่ง เป็นต้น ในบางประเทศ กฎหมายอนุญาตให้การเชื่อมโยงมีผลบังคับได้ตามกฎหมาย ส่งผลให้เจ้าของสินทรัพย์ดิจิทัลหรือสินค้าสามารถโอนกรรมสิทธิ์ในสินค้าได้โดยวิธีการโอนสินทรัพย์ดิจิทัลเพียงอย่างเดียว อย่างไรก็ตาม ภายใต้กฎหมายอังกฤษ จะโอนสินค้าได้ต่อเมื่อคู่สัญญาามีเจตนาที่จะให้กรรมสิทธิ์โอน ดังนั้น เจ้าของสินทรัพย์ดิจิทัลหรือสินค้าสามารถขายและโอนกรรมสิทธิ์ในสินค้าให้ A ได้โดยไม่จำเป็นต้องโอนสินทรัพย์ดิจิทัลให้ A และสามารถโอนสินทรัพย์ดิจิทัลให้ B ได้ด้วย

หลักการของ UNIDROIT ในเรื่องสินทรัพย์ดิจิทัลและกฎหมายเอกชนไม่ได้กำหนดวิธีการทำให้สินทรัพย์ที่เชื่อมโยงกันสามารถมีผลบังคับใช้ได้ตามกฎหมายภายในของแต่ละประเทศเอาไว้เป็นการเฉพาะ จึงประเด็นที่ต้องพิจารณาภายใต้หัวข้อ “กฎหมายอื่น” อย่างไรก็ตาม คำอธิบายประกอบได้ให้คำแนะนำบางประการเกี่ยวกับวิธีการก่อตั้งสิทธิในสินทรัพย์ที่เชื่อมโยงกันไว้

กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล: กฎหมายที่มีผลใช้บังคับ

กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคลเป็นประเด็นข้อกฎหมายอีกประการหนึ่งที่จะสร้างความท้าทายในอนาคตอันใกล้ ปัญหาหลัก คือ เมื่อเกิดประเด็นพิพาทเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ ตัวอย่างเช่น A ควบคุมสินทรัพย์ดิจิทัล ต่อมา B อ้างว่าเขาคือเจ้าของที่แท้จริงในสินทรัพย์ดิจิทัล ส่วน A ก็อ้างว่าตนเป็นเจ้าของเช่นกัน โดย A อยู่ในประเทศ X และ B อยู่ในประเทศ Y หากสินทรัพย์ดิจิทัลเป็นสินทรัพย์ที่จับต้องได้ จะปรับใช้หลัก *lex situs* (กฎหมายแห่งถิ่นที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่) ในการตัดสินว่า A หรือ B เป็นเจ้าของที่แท้จริง แต่ในกรณีของสินทรัพย์ดิจิทัลซึ่งถูกบันทึกอยู่ในคอมพิวเตอร์จากทั่วมุมโลก หลักกฎหมายแห่งถิ่นที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่จึงไม่สามารถบังคับใช้ได้

ดังนั้น จึงจำเป็นต้องหาวิธีการใหม่ โดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องมากมาย ประการแรก คือ หากคู่สัญญาสามารถทราบล่วงหน้าได้ว่ากฎหมายใดที่จะมีผลใช้บังคับในการพิจารณาประเด็นกรรมสิทธิ์ของสินทรัพย์ ก็จะเป็นประโยชน์อย่างมาก อีกประการหนึ่งซึ่งจะเป็นประโยชน์ คือ การมีกฎหมายเพียงฉบับเดียวที่กำกับดูแลประเด็นทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัล หากสินทรัพย์ดิจิทัลเหล่านั้นมีคุณลักษณะอย่างเดียวกัน

วิธีการหนึ่งในการบรรลุเป้าหมายดังกล่าวข้างต้น คือ ต้องกำหนดให้ชัดเจนว่ากฎหมายใดที่จะบังคับใช้กับประเด็นกรรมสิทธิ์ของสินทรัพย์ดิจิทัลหรือระบบที่ทำการบันทึกข้อมูลสินทรัพย์เอาไว้ ข้อกำหนดดังกล่าวเป็นกฎข้อแรกของหลักการที่ ๕ ในหลักการของ UNIDROIT อีกวิธีการหนึ่งซึ่งอาจมีความชัดเจนน้อยกว่าสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัล คือ การใช้กฎหมายแห่งรัฐที่ตั้งของผู้ออกสินทรัพย์ดิจิทัลเป็นกฎหมายที่บังคับใช้กับประเด็นกรรมสิทธิ์ อย่างไรก็ตาม วิธีการนี้จะสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อสามารถระบุตัวตนของผู้ออกสินทรัพย์ดิจิทัลได้ และสถานที่ตั้งของผู้ออกสินทรัพย์สามารถค้นหาได้โดยง่าย วิธีการนี้เป็นกฎข้อที่สองของหลักการที่ ๕ ในหลักการของ UNIDROIT

หากไม่มีกฎหมายระบุไว้เป็นการเฉพาะเจาะจง และไม่สามารถระบุตัวตนของผู้ออกสินทรัพย์ดิจิทัลได้ (ซึ่งเป็นกรณีที่มีไม่มากสำหรับสินทรัพย์ดิจิทัลบางประเภทเท่านั้น) ประเด็นปัญหาจะจัดการได้ยากยิ่งขึ้น ซึ่งปัจจุบัน มีการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับประเด็นนี้อยู่เป็นจำนวนมาก เช่น คณะกรรมาธิการกฎหมายแห่งประเทศอังกฤษและเวลส์ รวมทั้งที่ประชุมแห่งกรุงเฮก แต่ก็ยังไม่มีผลลัพธ์ที่แน่ชัดออกมา

การควบคุมดูแล (Custody)

อีกประเด็นที่ศาลได้มีการพิจารณาแล้ว แต่คาดว่าจะยังคงเป็นปัญหาต่อไปในอนาคต คือ วิธีการควบคุมดูแลสินทรัพย์ดิจิทัล โดยสามารถแบ่งออกได้ ๓ รูปแบบ

๑. เจ้าของสินทรัพย์ดิจิทัลเป็นผู้ควบคุมดูแลด้วยตนเอง (Self-Custody) ตัวอย่างเช่น A ควบคุมสินทรัพย์ดิจิทัลผ่าน Non-Custodial Wallet (กระเป๋าเก็บสินทรัพย์ดิจิทัลที่ผู้ให้บริการเป็นเพียงผู้พัฒนาโปรแกรม โดยไม่ได้ทำหน้าที่ดูแลรักษา Private Key ให้แก่ผู้ใช้งาน) ต่อมา C อาจให้บริการสถานที่เก็บรักษาสินทรัพย์แบบออฟไลน์ (cold storage) หรือโปรแกรมเก็บรักษาให้แก่ A เพื่อให้ A สามารถควบคุมสินทรัพย์ดิจิทัลของตนเองได้ ความสัมพันธ์ระหว่าง A กับ C เป็นเพียงสัญญาเท่านั้น C อาจให้เครื่องมือในการเก็บรักษา Private Key ด้วยก็ได้ แต่ C ไม่สามารถฟ้องร้องเกี่ยวกับ Private Key เพื่อให้โอนสินทรัพย์ได้ ดังนั้น C ไม่ได้ควบคุมสินทรัพย์กรณีเช่นนี้ไม่เป็นปัญหาเท่าใดนักสำหรับ A เพราะ A ยังคงเป็นเจ้าของสินทรัพย์อยู่ และหาก C ตกเป็นบุคคลล้มละลาย ก็ไม่ได้ส่งผลให้ A ต้องสูญเสียสินทรัพย์แต่อย่างใด

๒. กรณีที่ A โอนความควบคุมสินทรัพย์ดิจิทัลให้แก่ B เป็นผู้ถือแทน A กรณีเช่นนี้เป็นการควบคุมดูแลตามนิยามในหลักการของ UNIDROIT ในกรณีเช่นนี้ A ยังคงมีกรรมสิทธิ์ในสินทรัพย์นั้นอยู่ ดังนั้น A จึงไม่มีความเสี่ยงหาก B ล้มละลาย

๓. กรณีที่ A โอนการควบคุมและกรรมสิทธิ์ของสินทรัพย์ดิจิทัลให้ B เหตุผลหนึ่งอาจเป็นเพราะ B ให้อืมสินทรัพย์ดิจิทัลซึ่ง B เป็นเจ้าของ และได้รับดอกเบี้ยบางส่วนซึ่งถูกส่งต่อไปยังลูกค้า ในกรณีเช่นนี้ B เป็นเจ้าของสินทรัพย์และมีหน้าที่ในการส่งมอบสินทรัพย์ที่เทียบเท่ากันให้กับ A ซึ่งเป็นเพียงบุคคลสิทธิเท่านั้น ดังนั้น

หาก B ล้มละลาย สินทรัพย์ดิจิทัลที่ B ถือครองจะกลายเป็นส่วนหนึ่งของกองทรัพย์สินในการล้มละลายของ B ดังนั้น A จะมีความเสี่ยงในการล้มละลายของ B

มีความจำเป็นที่จะต้องพิจารณาว่า กรณีตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นนั้น เป็นกรณีตามสถานการณ์ใด ซึ่งจะต้องพิจารณาตามหลักกฎหมายที่ใช้บังคับแก่คดี แต่อย่างน้อยในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร (Common Law) มักจะเป็นการตีความสัญญาระหว่าง A กับ B ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่า สัญญามีความชัดเจนอยู่แล้ว

คดีตัวอย่าง

๑. คดีบริษัท CELSIUS, ศาลล้มละลายนครนิวยอร์กใต้แห่งสหรัฐอเมริกา คดีหมายเลข ๒๒-๑๐๙๖๔ วันที่ ๔ มกราคม ๒๐๒๓

บริษัท Celsius มีบัญชี ๒ ประเภท ได้แก่ บัญชีที่มีการควบคุมดูแล (Custody Account) และบัญชีเงินได้ (Earn account) ศาลล้มละลายแห่งสหรัฐอเมริกายืนยันว่า ลูกค้าประเภทบัญชีที่มีการควบคุมดูแล สามารถถอนสินทรัพย์ทั้งหมดออกจากบัญชีของพวกเขาได้ ดังนั้น สินทรัพย์เหล่านี้จึงไม่ถือเป็นส่วนหนึ่งของกองทรัพย์สินของบริษัท Celsius ที่ล้มละลาย อย่างไรก็ตาม ศาลมีคำพิพากษาว่า เฉพาะลูกค้าบัญชีเงินได้เท่านั้นที่มีสิทธิในการเรียกต่อบริษัท Celsius จึงหมายความว่า ลูกค้าเหล่านั้นได้โอนสินทรัพย์ดิจิทัลให้แก่บริษัท Celsius เพื่อให้บริษัท Celsius สามารถนำสินทรัพย์ดังกล่าวออกให้ผู้อื่นยืมและสร้างกำไร ดังนั้น แผนฟื้นฟูของบริษัท Celsius จึงกำหนดให้ลูกค้าบัญชีเงินได้มีสิทธิได้รับเงินคืน ๖๗% ในขณะที่ลูกค้าประเภทอื่น ๆ ได้รับสินทรัพย์คืนทั้งหมด

๒. คดีบริษัท Gatecoin Ltd. [2023] คดีหมายเลข HKCFI 914 (ศาลฮ่องกง)

บริษัท Gatecoin เป็นช่องทางซื้อขายแลกเปลี่ยนคริปโทที่ถูกพิพากษาให้ล้มละลายเมื่อปี ๒๐๑๖ ต่อมาบริษัท Gatecoin ได้เปลี่ยนข้อกำหนดและเงื่อนไขการให้บริการของบริษัทโดยนำข้อความส่วนที่มีการสร้างทรัสต์ออก ซึ่งข้อกำหนดและเงื่อนไขการให้บริการฉบับใหม่ในปี ๒๐๑๘ นี้ ทำให้ลูกค้าไม่สามารถได้รับสินทรัพย์กลับคืนไปจากคดีล้มละลายของบริษัท Gatecoin ได้ ศาลจึงกำหนดให้ผู้ชำระบัญชีพิจารณาว่า ลูกค้าแต่ละรายได้ยอมรับการเปลี่ยนข้อกำหนดและเงื่อนไขโดยการเข้าใช้งานเว็บไซต์ของบริษัท Gatecoin หรือไม่ โดยให้ผู้ชำระบัญชีแจ้งให้ลูกค้านำหลักฐานมาประกอบคำกล่าวอ้างว่าไม่ได้ยอมรับข้อกำหนดและเงื่อนไข

กล่าวโดยสรุป มีประเด็นกฎหมายที่น่าสนใจเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัลมากมายที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้นี้ และความจำเป็นของสร้างความมั่นคงแน่นอนทางกฎหมายจะได้รับการเติมเต็มผ่านการร่างกฎหมายอย่างเฉพาะเจาะจง และการพิจารณาคดีสินคดีโดยได้รับทราบข้อเท็จจริงครบถ้วนของศาลภายในประเทศ

<p>Mr. Song (Levi) GAO</p>	<p>ในปัจจุบัน ปัจเจกบุคคลและภาคธุรกิจล้วนมีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำธุรกรรมระหว่างประเทศ ซึ่งต้องการความมั่นคงแน่นอนทางกฎหมายและความคาดหมายได้ในระดับสูง อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างระหว่างระบบกฎหมายของประเทศต่าง ๆ มักก่อให้เกิดช่องว่างทางกฎหมาย ส่งผลให้เกิดความไม่ชัดเจนแน่นอนว่าเป็นกรณีที่อยู่ภายใต้เขตอำนาจของหน่วยงานใด กฎหมายใดที่จะนำมาใช้บังคับใช้แก่กรณี คำพิพากษา จะได้รับการยอมรับและบังคับคดีอย่างไร และมีการคำนึงถึงข้อพิจารณาใดบ้าง ประเด็นดังกล่าวจึงสอดคล้องกับหัวข้อ “แนวทางการดำเนินการทางกฎหมายกับสินทรัพย์ดิจิทัลในยุคสมัยใหม่” อันเป็นหัวข้อการประชุมในวันนี้</p> <p>เป้าหมายสูงสุดของที่ประชุมกรุงเฮกว่าด้วยกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล (Hague Conference on Private International Law: HCCH) คือ การพยายามสร้างโลกที่ปัจเจกบุคคลและภาคธุรกิจจะได้รับความมั่นคงแน่นอนทางกฎหมายในระดับสูง แม้ระบบกฎหมายของแต่ละประเทศจะแตกต่างกันก็ตาม HCCH เป็นตัวแทนของสมาชิกทั้ง ๘๑ ประเทศจากทุกภูมิภาคทั่วโลก ประกอบไปด้วย ๘๐ ประเทศ และสหภาพยุโรป พันธกิจของ HCCH คือ การแก้ไขข้อขัดแย้งทางกฎหมาย โดยการร่วมหาทางออกที่ได้รับการยอมรับในระดับสากลผ่านกระบวนการเจรจา การรับรอง และการบังคับใช้สนธิสัญญาระหว่างประเทศ ซึ่งอนุสัญญาหลักของ HCCH และบทบัญญัติที่ไม่มีสภาพบังคับอย่างกฎหมาย มีส่วนช่วยให้ประเทศต่าง ๆ สามารถพัฒนาแนวทางการแก้ไขข้อขัดแย้งทางกฎหมายของประเทศตนเองได้ โดยอนุสัญญาของ HCCH ประกอบไปด้วย ๓ หลักการ ได้แก่ กฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยครอบครัว และการคุ้มครองเด็ก, การดำเนินคดีข้ามชาติ และกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยการพาณิชย์ สินทรัพย์ดิจิทัล และการเงิน ซึ่งทั้งสามหลักการดังกล่าวมีเป้าหมายเป็นการก่อให้เกิดความมั่นคงแน่นอนทางกฎหมาย และกำหนดทิศทางของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยหัวข้ออภิปรายในวันนี้ จะมุ่งเน้นไปที่หลักการที่ ๓</p> <p>เนื่องด้วยความสำคัญของเศรษฐกิจดิจิทัล ส่งผลให้ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคลมีบทบาทสำคัญมากยิ่งขึ้นในเวทีโลก สำนักเลขาธิการ (Permanent Bureau - PB) ได้จัดการประชุม HCCH ว่าด้วยกฎหมายการพาณิชย์ สินทรัพย์ดิจิทัล และการเงิน (Conference on Commercial, Digital and Financial Law: CODIFI) เป็นครั้งแรกในเดือนกันยายน ๒๕๖๕ ซึ่งที่ประชุมได้ศึกษาถึงประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับกฎหมายเอกชนระหว่างประเทศในภาคการพาณิชย์ สินทรัพย์ดิจิทัล และการเงิน โดยเน้นถึงพัฒนาการของเศรษฐกิจดิจิทัล และอุตสาหกรรมเทคโนโลยีทางการเงิน นอกจากนี้ การประชุมดังกล่าวยังได้ชี้แจงบทบาทของอนุสัญญาหลักของ HCCH ได้แก่ อนุสัญญาว่าด้วยทรัสต์ ๑๙๘๕ (Trusts Convention) อนุสัญญาว่าด้วยหลักทรัพย์ ๒๐๐๖ (Securities Convention) และหลักการเลือกใช้กฎหมายในสัญญาพาณิชย์ระหว่างประเทศ ทั้งนี้ การประชุมได้จัดให้มีเนื้อหาหลักที่หลากหลายตามรูปแบบของเศรษฐกิจดิจิทัล</p>
--------------------------------	---

	<p>โครงการหลัก ๒ โครงการ ได้แก่ โครงการเงินสกุลดิจิทัลของธนาคารกลาง (Central Bank Digital Currencies Project - CBDCs Project) และโครงการร่วมกันระหว่าง HCCH และ UNIDROIT ว่าด้วยสินทรัพย์ดิจิทัลและโทเคน (Digital Assets and Tokens Joint Project - DAT-Joint project)</p> <p>๑. โครงการเงินสกุลดิจิทัลของธนาคารกลาง (CBDCs) ได้รับความสนใจจากรัฐบาลของประเทศต่าง ๆ เนื่องจากมีศักยภาพที่จะกลายเป็นสกุลเงินรูปแบบใหม่ ทั้งนี้ CBDCs ยังก่อให้เกิดประโยชน์ต่าง ๆ เช่น การลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการทางการเงิน การลดต้นทุนในการทำธุรกรรม ความยืดหยุ่นในการชำระเงิน และการเพิ่มการแข่งขันในภาคธุรกิจการให้บริการช่องทางการชำระเงิน ด้วยเหตุนี้ ประเทศต่าง ๆ จึงได้ริเริ่มสำรวจและทดลองใช้ CBDCs ในการหมุนเวียนเงินระหว่างประเทศและในการดำเนินธุรกิจ เช่น การรับฝากหลักทรัพย์ อย่างไรก็ตาม CBDCs มีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดความท้าทายด้านกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคลหลายประการ สำนักเลขาธิการโดยการสนับสนุนของผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านและผู้สังเกตการณ์สามารถจำแนกความท้าทายเหล่านั้นได้ ดังนี้ คุณลักษณะของสกุลเงินดิจิทัลซึ่งไม่มีรูปร่าง การยอมรับและบังคับคดีตามคำพิพากษาที่ระบบ CBDCs ดังนั้น HCCH จึงจัดตั้งคณะผู้เชี่ยวชาญเพื่อทำการศึกษากฎหมายที่ใช้บังคับ และประเด็นเขตอำนาจศาลที่เกิดจากการทำธุรกรรมออนไลน์ CBDCs ข้ามประเทศ</p> <p>๒. โครงการร่วมกันระหว่าง HCCH และ UNIDROIT ว่าด้วยสินทรัพย์ดิจิทัลและโทเคน (DAT-Joint project) สืบเนื่องจากสินทรัพย์ดิจิทัลได้ก่อให้เกิดข้อกังวลเกี่ยวกับความมั่นคงแน่นอนทางกฎหมายและความคาดหมายได้ ดังนั้น HCCH โดยความสนับสนุนของผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านและผู้สังเกตการณ์ ร่วมกับ UNIDROIT ได้เริ่มสำรวจความต้องการในการพัฒนาแนวปฏิบัติร่วมกัน และความเป็นไปได้ในการกำหนดบรรทัดฐานว่าด้วยกฎหมายที่จะนำมาใช้บังคับแก่ประเด็นการถือครองและการโอนสินทรัพย์ดิจิทัลและโทเคนระหว่างประเทศ โดยอ้างอิงจากโครงการเดิมของ UNIDROIT เกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัล</p> <p>โดยสรุป HCCH มีศักยภาพในการจัดอุปสรรคทางกฎหมาย การสร้างกรอบกฎหมายระหว่างประเทศที่สอดคล้องกัน และการส่งเสริมพัฒนาการทางเศรษฐกิจและสังคม โดย HCCH จะมีบทบาทสำคัญในการสร้างแนวทางการดำเนินการทางกฎหมายกับสินทรัพย์ดิจิทัลในยุคสมัยใหม่</p>
--	--

หัวข้อที่ ๗ การนำเสนอ “หลักการของ UNIDROIT ว่าด้วยสินทรัพย์ดิจิทัลและกฎหมายเอกชน: สำคัญและมีความคืบหน้า”

โดยศาสตราจารย์ Hideki Kanda ประธานคณะทำงานว่าด้วยสินทรัพย์ดิจิทัลและกฎหมายเอกชน สถาบันระหว่างประเทศเพื่อสร้างเอกภาพให้แก่กฎหมายเอกชน (UNIDROIT)

สถาบัน UNIDROIT เป็นองค์กรระหว่างรัฐบาลที่มุ่งประสานกฎหมายเอกชนและพาณิชย์ในเขตอำนาจศาลที่แตกต่างกันทั่วโลกให้สอดคล้องกัน โดยองค์กรประกอบด้วยสมาชิก ๖๕ รัฐจากภูมิภาคกฎหมายเศรษฐกิจ และวัฒนธรรมที่หลากหลาย ร่วมมือกันพัฒนากรอบกฎหมายให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ดังนั้นโครงการของ UNIDROIT จึงเป็นการยกย่องหลักการชุดใหม่ตั้งแต่เริ่มต้นเกือบทั้งหมด

ในเขตอำนาจศาลส่วนใหญ่ นั้น กฎหมายเอกชนเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัลมักจะขาดความชัดเจนก่อให้เกิดความไม่มั่นคงแน่นอนทางกฎหมาย ดังนั้น สถาบัน UNIDROIT จึงได้ริเริ่มโครงการเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัลและกฎหมายเอกชนขึ้นเมื่อปี ๒๐๒๐ โดยได้ทำงานร่วมประชุมหารือกับคณะทำงาน (the Working Group) ๙ ครั้ง และกับคณะกรรมการร่าง ๒๕ ครั้ง ความเห็นของคณะกรรมการบริหารและการปรึกษาหารือสาธารณะยังช่วยกลั่นกรองหลักการเพิ่มเติม โดยหลักการดังกล่าวได้รับการรับรองจากคณะมนตรีประสานการ UNIDROIT ในเดือนพฤษภาคม ๒๐๒๓

หลักการของ UNIDROIT เกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัล มีทั้งหมด ๑๙ ประการ โดยหลักการเหล่านี้ครอบคลุมหลากหลายแง่มุมที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัล โดยขอบเขตและคำนิยามได้ถูกกำหนดเอาไว้ใน **หลักการที่ ๒** ซึ่งแจกแจงประเภทของสินทรัพย์ดิจิทัลและคำนิยามสำคัญที่อยู่ภายใต้หลักการของ UNIDROIT ซึ่งจะเห็นได้ว่า หลักการของ UNIDROIT ไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ครอบคลุมประเด็นกฎหมายเอกชนทั้งหมด แต่มุ่งเน้นไปที่ “ประเด็นหลัก” อันเป็นประเด็นที่มักเป็นข้อพิพาทระหว่างประชาชน มีการฟ้องร้องและสู้คดีกัน ในชั้นศาล เหตุที่หลักการของ UNIDROIT กล่าวถึงเฉพาะ “ประเด็นหลัก” เท่านั้น เพื่อเป็นการสนับสนุนให้รัฐนำหลักการของ UNIDROIT ไปปรับใช้ ไม่ว่าจะในรูปแบบใดก็ตาม ไม่ว่าจะผ่านการบัญญัติกฎหมาย การตัดสินคดีเพื่อวางแนวคำพิพากษา หรือการตีความกฎหมายที่มีอยู่ ทั้งนี้ หลักการที่ ๒ ย่อหน้าที่ ๑ กำหนดนิยามโดยใช้คำว่า “การบันทึกข้อมูลในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์” เพราะ UNIDROIT ไม่ต้องการจำกัดขอบเขตการปรับใช้ไว้เพียงสกุลเงินคริปโทเคอร์เรนซีหรือระบบที่ใช้บล็อกเชนเท่านั้น เนื่องจากอาจมีเทคโนโลยีเกิดขึ้นใหม่ได้อีก ดังนั้น หลักการจึงพยายามรักษาไว้ซึ่งความเป็นกลางทางเทคโนโลยี

นิยามของ “การควบคุม” และ “การโอน” ถูกกำหนดอยู่ภายใต้หลักการที่ ๖ ซึ่งได้วางหลักเกณฑ์สำหรับการควบคุมและการโอนสินทรัพย์ดิจิทัล รวมถึงการระบุตัวบุคคลที่มีอำนาจควบคุมและสิทธิของผู้โอน ทั้งนี้ “การควบคุม” ตาม **หลักการที่ ๖** อาจเทียบเคียงได้กับการครอบครองทรัพย์สินที่จับต้องได้ โดยปกติหากสามารถครอบครอง Private Key เพื่อเข้าถึงบล็อกเชนได้ บุคคลนั้นมีการควบคุมเหนือสินทรัพย์ดิจิทัลตามนิยามในหลักการของ UNIDROIT โดยแนวคิดเรื่องการควบคุมในหลักการนี้ เป็นการพิจารณาตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ไม่ใช่การพิจารณาในแง่กฎหมาย

หลักการที่ ๓ ว่าด้วยหลักการทั่วไป โดยพื้นฐานแล้ว บุคคลสามารถมีกรรมสิทธิ์เหนือสินทรัพย์ดิจิทัลได้ ซึ่งเป็นการกำหนดหลักการที่สำคัญ เพราะหมายความว่า กรรมสิทธิ์ในสินทรัพย์ดิจิทัลสามารถรอดพ้นจากกระบวนการล้มละลายได้ ตามหลักการของ UNIDROIT “กรรมสิทธิ์” นอกเหนือไปจากสิทธิที่เขตอำนาจศาล

หลายแห่งให้คำนิยามว่า “สิทธิความเป็นเจ้าของ” แล้ว ยังหมายความรวมถึงสิทธิในทรัพย์สินหลักประกันด้วย ซึ่งแนวคิดเรื่อง “สิทธิในทรัพย์สิน” อาจแตกต่างกันไปในแต่ละเขตอำนาจศาล ดังนั้น การใช้แนวคิดเรื่องกรรมสิทธิ์จึงดีกว่า และครอบคลุมมากกว่า “สิทธิในทรัพย์สิน”

หลักการของ UNIDROIT เป็นประโยชน์ต่อหลายเขตอำนาจศาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในทวีปเอเชีย

สาระสำคัญของหลักการ ตั้งอยู่บนแนวคิดเรื่องการควบคุม ซึ่งหลักการนี้ครอบคลุมไปถึง ๓ สถานการณ์ ได้แก่ การโอนโดยสิ้นเชิง หลักประกัน และการควบคุมดูแล

๑. การโอนสินทรัพย์ดิจิทัลโดยสิ้นเชิง

หากบุคคล A มีอำนาจควบคุมสินทรัพย์ดิจิทัล และโอนสินทรัพย์ดิจิทัลนั้นไปยังบุคคล B โดยวิธีการเปลี่ยนมือการควบคุม บุคคล A จะสูญเสียการควบคุมและบุคคล B จะได้รับอำนาจควบคุมสินทรัพย์ดิจิทัลนั้น และบุคคลอื่นไม่สามารถควบคุมสินทรัพย์ดิจิทัลดังกล่าวได้ ในทางกฎหมายหมายความว่า บุคคล A โอนกรรมสิทธิ์ให้กับบุคคล B และหมายความว่า แอ็กเกอร์ไม่มีกรรมสิทธิ์เหนือสินทรัพย์ดิจิทัลแม้ว่าจะมีอำนาจควบคุมก็ตาม ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงผู้มีอำนาจควบคุมสินทรัพย์ดิจิทัลจากแอ็กเกอร์ไปยังผู้รับโอน จึงไม่มีผลเป็นการโอนกรรมสิทธิ์ของสินทรัพย์ดิจิทัลดังกล่าว เว้นเสียแต่ว่า ผู้รับโอนอาจได้รับประโยชน์จากช้อยกเว้นในหลักการได้มาโดยสุจริต ตามหลักการที่ ๘

๒. หลักประกัน

หลักการของ UNIDROIT กำหนดแนวทางเกี่ยวกับหลักประกันที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัลเอาไว้ รวมถึงกำหนดให้การควบคุมเป็นมาตรการหนึ่งในการทำให้สิทธิในหลักประกันมีผลต่อบุคคลที่สามได้ และการกำหนดลำดับบุริมสิทธิของหลักประกัน ตัวอย่างเช่น บุคคล A ในฐานะลูกหนี้สามารถให้สิทธิในหลักประกันอันเป็นสินทรัพย์ดิจิทัลบุคคล B ซึ่งเป็นเจ้าหนี้ได้ โดยการมอบความควบคุมเหนือสินทรัพย์ดิจิทัลนั้นให้แก่บุคคล B ดังนั้น บุคคล A จะสูญเสียอำนาจในการควบคุมและบุคคล B จะได้รับอำนาจควบคุมแทน ซึ่งในกรณีทั่วไป เป็นการเพียงพอแล้วที่จะทำให้สิทธิในหลักประกันของ B มีผลต่อบุคคลที่สามได้

๓. การควบคุมดูแล

หลักการของ UNIDROIT กำหนดหน้าที่ของผู้รับฝากสินทรัพย์ และการดำเนินการกับสินทรัพย์ดิจิทัลที่อยู่ในความควบคุมดูแล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในคดีล้มละลาย เช่น หากบุคคล C ครอบครองสินทรัพย์ดิจิทัลแทนบุคคล D แสดงว่าบุคคล C เป็นผู้รับฝากสินทรัพย์ และบุคคล D เป็นลูกค้า ในสถานการณ์นี้บุคคล C จะมีอำนาจควบคุมสินทรัพย์ดิจิทัล และบุคคล D จะไม่มีอำนาจควบคุม แต่หาก C ล้มละลาย สินทรัพย์ดิจิทัลไม่ควรถูกรวบรวมเข้ากองทรัพย์สินของ C ตามหลักการข้อที่ ๑๓ เนื่องจากการรับฝากตามหลักการของ UNIDROIT ถูกสร้างขึ้นโดยการเข้าทำสัญญาระหว่างลูกค้าและผู้รับฝากสินทรัพย์ ด้วยเหตุนี้ UNIDROIT จึงมีความเห็นว่าการควบคุมสินทรัพย์ดิจิทัลไป แต่ลูกค้าผู้เป็นเจ้าของสินทรัพย์ยังคงมีกรรมสิทธิ์ในสินทรัพย์ดิจิทัลอยู่

หลักการที่ ๔ เป็นการรับมือกับสถานการณ์ "สินทรัพย์ที่เชื่อมโยงกัน" โดยสินทรัพย์ดิจิทัลมี ๒ ประเภท ได้แก่ สินทรัพย์ดิจิทัลดั้งเดิมและสินทรัพย์ดิจิทัลที่ไม่ใช่ประเภทดั้งเดิม ตัวอย่างเช่น Bitcoin และ Ether เป็นสินทรัพย์ดิจิทัลดั้งเดิม ในทางกลับกัน สินทรัพย์ดิจิทัลที่ไม่ใช่ประเภทดั้งเดิม กล่าวคือ มูลค่าของสินทรัพย์ดิจิทัลนั้นเชื่อมโยงอยู่กับมูลค่าของสินทรัพย์อื่น ๆ เช่น Stablecoin หรือเหรียญโทเคนที่ไม่สามารถทดแทนได้ (NFTs) หรือโทเคนที่เป็นหลักประกัน เป็นต้น กฎเกณฑ์พื้นฐานทางกฎหมายควรกำหนดให้การโอน

สินทรัพย์ดิจิทัลที่ไม่ใช่ประเภทดั้งเดิมจะไม่นำไปสู่การโอนสินทรัพย์เป้าหมายหรือสินทรัพย์ที่เชื่อมโยงเข้าด้วยกัน โดยอัตโนมัติ เว้นเสียแต่ว่า จะมีการกำหนดข้อยกเว้นบางประการไว้โดยเฉพาะเจาะจงในกฎหมาย หรือในสัญญา ระหว่างคู่สัญญา หรือจากอย่างอื่นภายใต้กฎหมายที่มีอยู่ซึ่งทำให้เกิดการเชื่อมโยงดังกล่าวขึ้นตามกฎหมาย ซึ่งหลักการของ UNIDROIT ไม่ได้กำหนดหลักการเกี่ยวกับผลในทางกฎหมายของกรณีสินทรัพย์ที่เชื่อมโยงกันไว้ แต่กำหนดให้เป็นการพิจารณาตามกฎหมายของแต่ละรัฐ ซึ่งศัพท์เฉพาะของ UNIDROIT เรียกว่า “กฎหมายอื่น”

การบังคับคดีโดยทั่วไปมีอยู่ ๒ สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัล กรณีแรก คือ เมื่อเจ้าหน้าที่ทั่วไปซึ่งศาลมีคำพิพากษาให้ชนะคดีแล้ว พยายามยึดทรัพย์สินของลูกหนี้ ซึ่งรวมถึงสินทรัพย์ดิจิทัลด้วย และกรณีที่ ๒ คือ เจ้าหน้าที่ซึ่งยึดหน่วงสินทรัพย์ดิจิทัลของลูกหนี้ไว้เป็นหลักประกันพยายามบังคับตามสิทธิใน หลักทรัพย์ของสินทรัพย์ดังกล่าวโดยการขายสินทรัพย์ดิจิทัลเพื่อนำมาชำระหนี้ อย่างไรก็ตาม ยังมีอีกโครงการหนึ่งของสถาบัน UNIDROIT ที่เรียกว่า “โครงการเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดสำหรับการบังคับคดีอย่างมีประสิทธิภาพ” ซึ่งคาดว่า จะนำเสนอกฎเกณฑ์พื้นฐานบางประการเกี่ยวกับประเด็นปัญหานี้ ปัจจุบัน อยู่ระหว่าง พิจารณากฎเกณฑ์พื้นฐาน ๒ ข้อ ได้แก่

๑. “หน้าที่ในการให้ความร่วมมือของลูกหนี้ในการยึดและการโอน” เนื่องจากความร่วมมือจากลูกหนี้ อาจจำเป็นสำหรับการบังคับคดีกับสินทรัพย์ดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

๒. “บทลงโทษ” กำหนดให้กฎหมายต้องจัดให้มีการลงโทษอย่างมีประสิทธิภาพ ได้สัดส่วน และเพียงพอ สำหรับกรณีที่ลูกหนี้ไม่ให้ความร่วมมือ โดยปราศจากเหตุผลอันชอบด้วยกฎหมาย หรือให้ข้อมูลที่ไมถูกต้อง เป็นเท็จ หรือให้ข้อมูลไม่ครบถ้วน

กล่าวโดยสรุป สินทรัพย์ดิจิทัลเป็นความท้าทายทางกฎหมายที่ซับซ้อน โดยเฉพาะในเอเชีย หลักการของ UNIDROIT นำเสนอกรอบทางกฎหมายที่เป็นประโยชน์ต่อเขตอำนาจศาลต่าง ๆ เพื่อประกอบการพิจารณาเมื่อต้องตีความกฎหมายที่มีอยู่ หรือในการร่างกฎหมายใหม่ ความมั่นคงแน่นอนทางกฎหมาย สามารถสร้างได้ผ่านความร่วมมือระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติและการตัดสินใจของฝ่ายตุลาการ เพื่อสร้าง สภาพแวดล้อมทางกฎหมายที่แข็งแกร่งและปรับตัวเพื่อรับมือกับสินทรัพย์ดิจิทัลได้